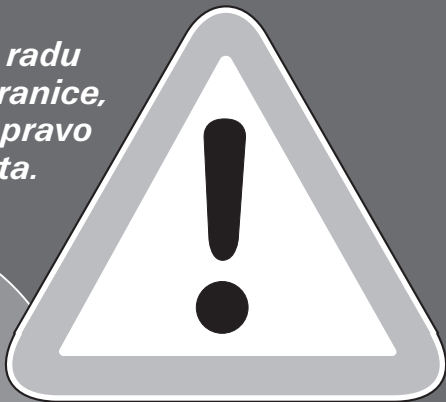

zaštita na radu

SPLIT, 2003.

*Sigurnost na radu
ne poznaje granice,
na nju imaju pravo
svi ljudi svijeta.*

*Kad prilaziš
nekom poslu,
priđi mu sa
dužnom pažnjom,
obavi ga stručno,
sigurno i kvalitetno,
te se zdrav i sretan
vrati svojoj obitelji
koja te s nestrpljenjem
očekuje.*

zastita na radu

10 načela sigurnosti

- 1. SVE OZLJEDE, POŽARI I PROFESIONALNE BOLESTI MOGU SE IZBJEĆI.**
- 2. UPRAVA JE ODGOVORNA ZA SIGURNOST.**
- 3. SIGURNOST JE ODGOVORNOST SVAKOG ZAPOSLENOG I UVJET JE ZAPOSŁJAVANJA.**
- 4. TRENING JE VAŽAN ELEMENT SIGURNOG RADNOG MJESTA.**
- 5. REDOVITO SE MORA PROVODITI REVIZIJA I INTERNA INSPEKCIJA.**
- 6. SVE ŠLABOSTI I NEDOSTACI MORAJU SE RIJEŠITI ODMAH.**
- 7. BITNO JE ISTRAŽITI SVE OZLJEDE, POŽARE I POTENCIJALNO OPASNA STANJA.**
- 8. VAŽAN DIO SIGURNOSTI JE I SIGURNOST IZVAN RADNOG MJESTA.**
- 9. ZA TVRTKU JE KORISNO SPRIJEČITI POŽARE, PROFESIONALNE BOLESTI I OZLJEDE SVOJIH ZAPOSLENIH.**
- 10. LJUDI SU NAJVAŽNIJI ČIMBENIK SUSTAVA SIGURNOSTI I ZAŠTITE NA RADU.**

zaštita na radu

SPLIT, 2003.

ZAŠTITA NA RADU

Split, 2003.

Izdavači:

BRODOGRADILIŠTE SPLIT

NSB - Nezavisni sindikat Brodosplit

SMH - Sindikat metalaca Hrvatske

biblioteka
nsb

Uvod - Riječ direktora

Zaštita na radu i zaštita od požara su sastavni dio organizacije rada i izvođenja radnog procesa. Kako bi se u našem poduzeću proces rada provodio na siguran način, svoje zadaće imaju poslodavac i njegovi ovlaštenici svih rukovodnih razina, stručne službe, povjerenici zaposlenika za zaštitu na radu, sindikati i sami zaposlenici. Rad na siguran način, bez nezgoda, ozljeda na radu i materijalnih gubitaka u interesu je svih sudionika u radnom procesu.

Imperativ uprave je da od svih sudionika u lancu sigurnosti traži kooperativnost, konstruktivnost, odgovornost i stručnost s ciljem usmjeravanja na brzo rješavanje konkretnih problema sigurnosti u vlastitoj sredini.

Ovaj mali priručnik ima isključivi cilj olakšati stalnu edukaciju svih zaposlenih, a sve u cilju bolje i cjelovitije zaštite na radu.

Na kraju, želim još jednom zatražiti od svih zaposlenika da mjenjaju svoj odnos prema mjerama sigurnosti, njihovo poštivanje i provođenje s jedinim ciljem - **stvoriti zdravo radno mjesto na kojem se neće događati ozljede i požari.**

Direktor
Brodosplit - Brodogradilišta, d.o.o.
Predrag Čudina, dipl. ing.

Riječ Koordinatora povjerenika zaštite na radu

Ako zaštitu na radu promatramo kao sustav, što ona i jest, onda je možemo na razne načine koristiti u svakodnevnoj praksi. Svi subjekti kojima je obveza skrbiti o zaštiti i sigurnosti na radu, moraju se pridržavati svih propisa s područja zaštite na radu.

Zaštita na radu je interdisciplinarno područje i nije moguće u ovoj knjižici obuhvatiti sve što je napisano o pravima i obvezama svih koji sudjeluju u provedbi zaštite na radu.

Sadržaj ovog priručnika će podsjetiti i ukazati na tri skupine podataka i to: što je opasno, kako se treba od opasnog štiti i što je u postupku šticečenja čija obveza, te tko pri tome ima kakva prava.

Inače, osposobljavanje za rad na siguran način je **potreba**, a dobro je što je to i zakonska obveza.

Bez sudjelovanja svih subjekata društva neće se spriječiti niti bitno umanjiti neželjeni događaji. Stoga je nužno da poslodavac, sindikat i radnik shvate da samo zajedničkom brigom o zaštiti na radu, mogu stvoriti preduvjete za ostvarenje profita radniku, poslodavcu i društvu u cjelini.

Pogotovo moramo prihvatiti činjenicu da je radnik na tržištu rada atraktivan jedino ako je zdrav i radno sposoban.

Upravo je to razlog da sadržaj ovog priručnika, s osobitom ozbiljnošću, prihvatimo kao **recept** za očuvanje vlastitog zdravlja i radne sposobnosti i to na način da na vrijeme prepoznamo i uklonimo opasnosti pri obavljanju svakodnevnog, zahtjevnog i teškog posla kojim se bavimo.

Koordinator povjerenika radnika
za zaštitu na radu
u Brodosplit-Brodogradilištu d.o.o.

Pregled pojmova

ZAŠTITA NA RADU - Zaštita na radu je skup mjera i aktivnosti, dio ustroja rada i izvedbe radnih postupaka usmjerenih na zaštitu zaposlenika i ostalih osoba kod poslodavca od ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i drugih bolesti uvjetovanih obavljanjem posla.

PROCJENA OPASNOSTI - Procjena opasnosti je akt kojim poslodavac, prema Pravilniku o procjeni opasnosti, utvrđuje izvore i opseg opasnosti i štetnosti. To je osnovni akt za ustroj i provedbu zaštite na radu kod poslodavca.

POSLODAVAC - Poslodavac je svaka fizička ili pravna osoba koja zapošljava jednog ili više zaposlenika (uključujući i javne službe).

OVLAŠTENIK - Ovlaštenik je osoba na koju poslodavac prenosi obavljanje poslova zaštite na radu. To je dužan učiniti ugovorom o radu, gdje će naznačiti vrijeme obnašanja poslova (na primjer tri sata dnevno). Ovlaštenik mora imati sva ovlaštenja koja ima poslodavac. (Stručnjak za zaštitu na radu ili služba za zaštitu na radu ne mogu biti ovlaštenici.)

ZAPOSLENIK - Zaposlenik je fizička osoba koja u radnom odnosu obnaša određene poslove za poslodavca.

POVJERENIK ZAPOSLENIKA ZA ZAŠTITU NA RADU - Povjerenik zaposlenika za zaštitu na radu je odabrana ili imenovana osoba (zaposlenik) koja zastupa interese zaposlenika kod poslodavca ili promiče zaštitu na radu u svakom pogledu.

STRUČNJAK ILI SLUŽBA ZA ZAŠTITU NA RADU (UNUTARNJI NADZOR) - Stručnjak zaštite na radu je osoba koju poslodavac zapošljava poradi obnašanja poslova unutarnjeg nadzora nad provedbom zaštite na radu i pružanja stručne pomoći poslodavcu, ovlaštenicima za zaštitu na radu, povjerenicima za zaštitu na radu i zaposlenicima. (Istovjetno stručnjaku radi i služba.)

INSPEKTOR RADA (VANJSKI NADZOR) - Inspektor rada je osoba koja provjerava primjenu zakona i drugih propisa koji uređuju odnose između poslodavca i zaposlenika (radni odnosi i zaštita na radu). Osobito: uvjete rada, odredbe o radnom vremenu, plaću, zapošljavanje i rad djece i mladeži, žena, trudnica i roditelja, invalidnih osoba i sl.

SREDSTVA RADA - Sredstva rada su objekti namijenjeni radu s pripadajućim prostorijama, instalacijama i uređajima, prijevozna sredstva, strojevi, uređaji, skele i površine s kojih se obavlja rad i po kojima se zaposlenici kreću.

POSLOVI S POSEBNIM UVJETIMA RADA - Poslovi s posebnim uvjetima rada su oni što ih mogu obavljati osobe koje, osim općih uvjeta za zasnivanje radnog odnosa, ispunjavaju i posebne uvjete u svezi sa životnom dobi, spolom, stručnom sposobnošću, zdravstvenim, psihičkim i tjelesnim stanjem.

OZLJEDA NA RADU - Ozljeda na radu je tjelesno oštećenje izazvano kratkotrajnim djelovanjem mehaničkih, fizikalnih ili kemijskih izvora na radu ili u svezi s radom.

Razlikujemo lakšu ozljedu, tešku ozljedu ili smrtnu ozljedu. Pod ozljedom na radu se smatra i ozljeda zadobivena na putu do posla ili pri povratku kući (uobičajenim sredstvom, putem i vremenom).

PROFESIONALNA BOLEST - Profesionalna bolest je trajno oštećenje zdravlja zaposlenika uzrokovano duljim izravnim utjecajem procesa rada i uvjeta rada po listi profesionalnih bolesti.

BOLEST UZROKOVAN RADOM - Bolest uzrokovana radom je bolest koja nije na listi profesionalnih bolesti, ali je njeno podrijetlo vezano za posao koji obavlja oboljeli zaposlenik (pravila struke).

UVODNE NAPOMENE

Zaštita na radu je sastavni dio organizacije rada i izvođenja radnog procesa. Budući da u organizaciji rada i izvođenja radnog procesa svoje zadaće imaju poslodavac i njegovi ovlaštenici, stručne službe, rukovoditelji svih razina te radnici, možemo tvrditi da je rad na siguran način, bez nesreća, ozljeda i gubitaka u interesu svih sudionika u radnom procesu, uključujući i javni interes.

U ovom priručniku obrađene su opasnosti, mjere zaštite na radu i zaštite od požara koje se mogu javiti u procesu proizvodnje brodogradilišta.

Sadržaj priručnika ima za cilj podsjetiti na svakodnevne situacije koje se mogu javiti pri obavljanju vaših poslova, jer smo pošli od pretpostavke da ste kod zapošljavanja u brodogradilištu bili upoznati sa svim štetnostima i opasnostima na poslu kojeg obavljate i da ste osposobljeni za rad na siguran način.

Za sigurno obavljanje svog posla pridržavajte se propisanih pravila zaštite pri radu, jer ćete na taj način izbjeći mnoge neugodnosti i neželjene posljedice.

Zapamtite! Vlastita iskustva iz zaštite pri radu stječu se rješavanjem problematike nezgoda, ozljeda i uslijed njih nastalih ekonomskih gubitaka za pojedinca, poduzeće, državu.

Provođenjem osposobljavanja iz zaštite na radu, nastojimo izbjeći nezgode. Da bismo to postigli, moramo poznavati neke zakonitosti koje dovode do nezgoda. Nezgodom nazivamo neželjeni, nepredviđeni događaj koji za posljedicu može imati povredu ili materijalni gubitak. Svaka nezgoda nastaje zbog nečije pogreške.

Pogreška najčešće nastaje ako zaposlenik

- ne zna sigurno raditi,
- ne može sigurno raditi ili
- ne želi sigurno raditi.

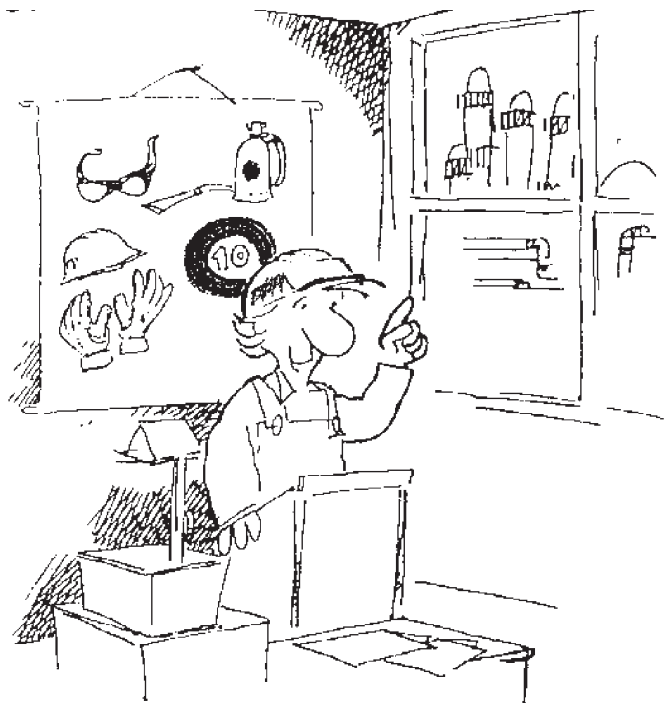
Upravo zato, dužnost vam je naučiti raditi sigurno i svoje znanje stalno usavršavati.

Vaši neposredni rukovoditelji vam u tome moraju pomoći. Ponekad nećete moći raditi sigurno, jer će postojati opasnost od drugih osoba, neispravnih sredstava rada i sl. U tom slučaju zatražite savjet od svog neposrednog rukovoditelja.

Ukoliko bolujete od nekih bolesti koje vam mogu predstavljati teškoće u izvjesnim fazama rada, morate takve bolesti prijaviti kako biste mogli biti raspoređeni na odgovarajuće radno mjesto.

Nesigurnim načinom rada ili odbijanjem primjene sigurnih metoda rada, ugrožavate sebe i druge.

OPĆA PRAVILA

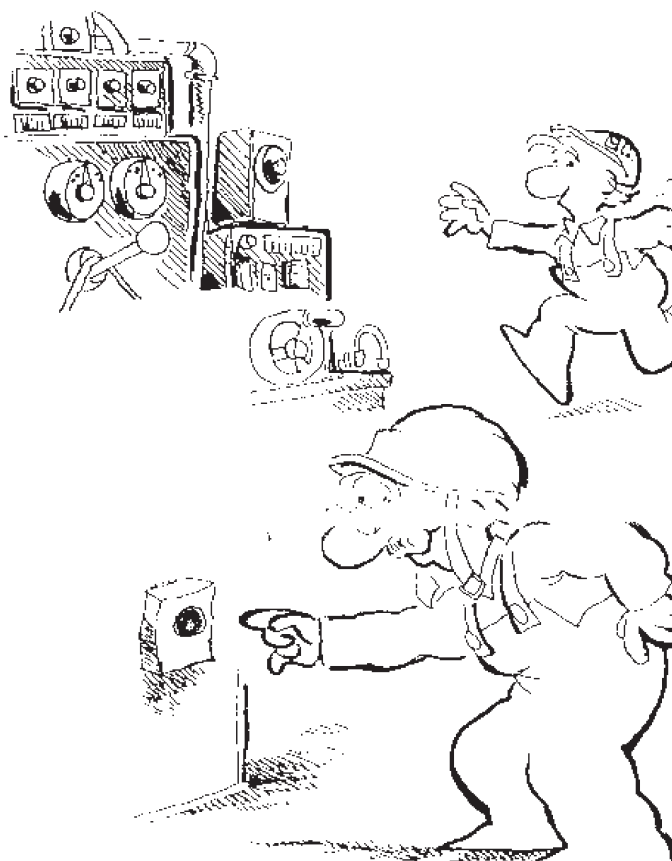

Prije raspoređivanja na poslove i radne zadatke vaš poslodavac je obvezan u cijelosti vas upoznati sa svim štetnostima i opasnostima koje se javljaju na poslu kojeg ćete obavljati.

Morate biti upoznati gdje se nalaze uređaji za gašenje požara i kako se pravilno koriste, a prilaz tim uređajima mora biti uvijek slobodan.

Na poslovima gdje se ne mogu otkloniti štetnosti i opasnosti, uvijek koristite sva propisana osobna zaštitna sredstva.

ZNAKOVI OPASNOSTI I UPOZORENJA

Svugdje i na svakom mjestu poštujujte znakove obveza opasnosti i upozorenja!

Strogo je zabranjeno puštati u rad strojeve ili postrojenja s kojim u svom radu ne rukujete!

Ne skidajte crvenu karticu opasnosti s tih strojeva i postrojenja.

POSTUPAK U SLUČAJU NESREĆE

*U našem poduzeću organizirano je stručno pružanje prve medicinske pomoći na Traumatološkoj jedinici Doma zdravlja "Brodosplit". Pri najmanjoj ozljedi obratite se za pomoć. Prvu pomoć mogu vam pružiti i vaše kolege u radionici koji su osposobljeni, a također su opremljeni i potrebnom sanitarnom opremom. U slučaju teške ozljede vas ili vaših radnih kolega, hitno nazovite telefon Traumatološke jedinice, **2300** i medicinska ekipa će sa sanitetskim kolima odmah doći do vas ili vaših kolega i pružiti vam traženu pomoć. Na isti broj telefona možete tražiti i pomoć za slučaj požara. Svaku ozljedu na radu, dužni ste u roku 24 sata prijaviti svom neposrednom rukovoditelju i liječniku radi ostvarivanja eventualnih prava (plaćeno bolovanje u 100% iznosu, pravo na materijalnu odštetu i sl.)*

VAŽNI ČLANCI ZAKONA O ZAŠTITI NA RADU

Članak 8.

Zaštita na radu je sastavni dio organizacije rada i izvođenja radnog procesa, a ostvaruje se obavljanjem poslova zaštite na radu i primjenom propisa ugovorenih, te priznatih pravila zaštite na radu, te naređenih mjera i uputa poslodavca.

Članak 16.

Primjena pravila zaštite na radu i s njima povezanih mjera zdravstvene zaštite ne smije povlačiti nikakve troškove za zaposlenike.

Članak 30.

Poslodavac mora osigurati osposobljavanje za povjerenike zaposlenika zadužene za zaštitu na radu.

"Ako to propusti učiniti, izlaže se prekršaju i kazni od 10.000 do 40.000 kn, a odgovorna osoba u pravnoj osobi prekršaju i kazni od 5.000 do 15.000 kn".

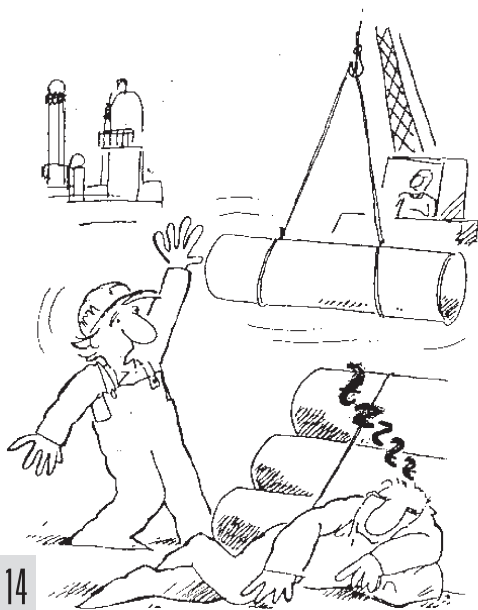
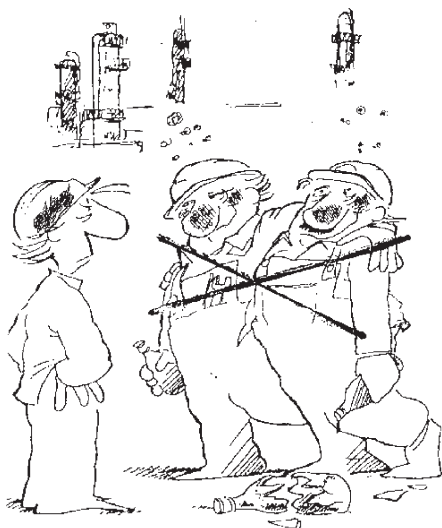
"U slučaju ponavljanja prekršaja, kaznit će se poslodavac i odgovorna osoba pravne osobe novčanom kaznom u dvostrukom iznosu.

NAPOMENA: Gore navedene sankcije odnose se na članke 16. i 30. Zakona o zaštiti na radu.

Prema članku 64. Zakona o zaštiti na radu zabranjeno je uzimanje alkoholnih pića i drugih sredstava ovisnosti prije i tijekom rada i njihovo unošenje u radne prostorije i prostore.

Prema članku 112. Zakona o zaštiti na radu, novčanom kaznom od 100-300 kuna kaznit će se na licu mjesta zaposlenik ako unosi ili uživa alkohol i druga sredstva ovisnosti i ako ne omogući da se utvrdi je li pod utjecajem alkohola.

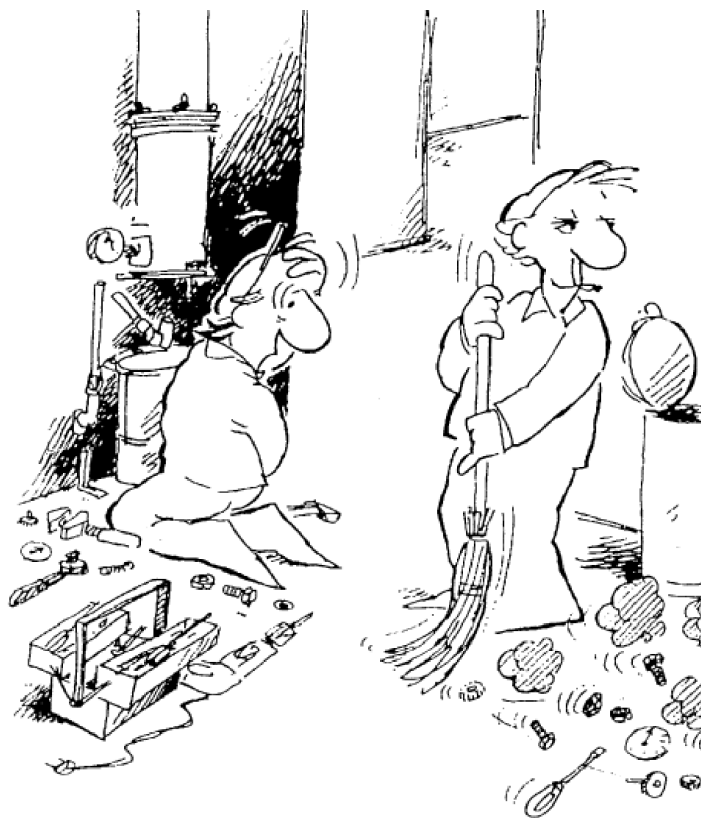
Poslovođa ne smije rasporediti na poslove radnika koji je pod utjecajem alkohola ili drugih sredstava ovisnosti.

Dok se radi, pridržavajte se radne discipline.

Zabranjeno je spavati u bilo koje doba i na bilo kojem mjestu u poduzeću, jer se i na taj način mogu izbjeći povrede.

ODRŽAVANJE REDA I ČISTOĆE

Urednost tvog radnog mjesta i tvojih radnih prostora uvjet je kvalitetnog i sigurnog obavljanja posla. Zbog toga se uvijek i u svakom trenutku držite tog načela.

Svi prilazni putovi i pješačke staze moraju biti stalno prohodne, ne smiju biti uprljane materijalima koji izazivaju klizavost ili zakrčenje, pa time uzrokuju posrtanje i padove. Sve materijale i sirovine koje koristite u svakodnevnom radu, morate uvijek uredno složiti.

Zabranjeno je hodati po cjevovodima ili bilo kojoj opremi i instalacijama kako bi se skratio put i uštedjelo nekoliko koraka.

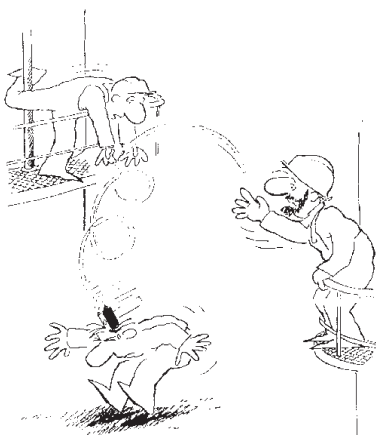
Svaka improvizacija može dovesti do povreda, zato bolje učiniti i korak više samo da se sigurno stigne do odredišta.

Nije dozvoljeno bacanje alata, opreme ili ostataka materijala s jedne na drugu razinu.

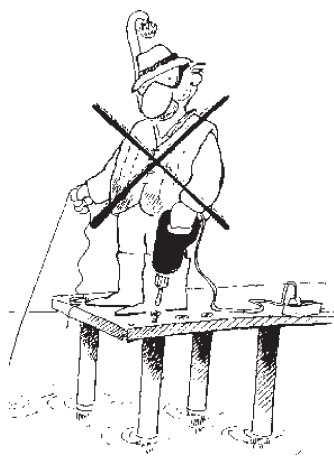
Pazite kad radite na brodu, niste sami i zato u svakom trenutku morate posebno osigurati od slučajnog pada alat, pribor i dijelove opreme koju ugrađujete .

Zaštitna kaciga glavu čuva i zato je uvijek nosite dok se krećete po brodu i dok obavljate poslove.

Posao uvijek obavljajte sa dužnom pažnjom da izbjegnute povrede.

Nikada ne obavljajte različite poslove istovremeno jer možete dovesti u opasnost svoj život i život svojih radnih kolega.

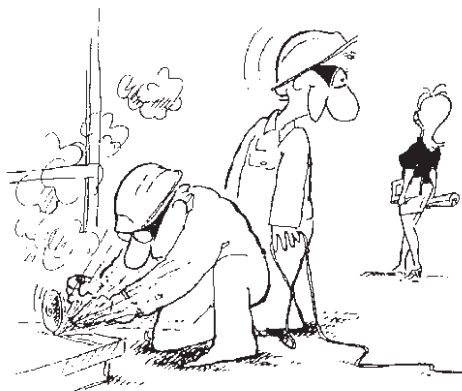
RADNO - ZAŠTITNA ODJEĆA

Zaštitna kaciga je obvezna (pouzdana čuva glavu) i zato UVIJEK i u svakoj prilici (dok se krećete po brodu i dok obavljate poslove u brodskim prostorima) je nosite.

Osobna zaštitna sredstva i oprema koja se nosi pri radu u brodogradnji, moraju biti u skladu s normama propisanim za radno-zaštitnu odjeću i opremu.

Zato je zabranjeno da vi sami na bilo koji način "poboljšavate" kvalitetu i funkcionalnost zaštitne opreme (bušenjem, trganjem i sl.).

PAZITE!

Na mjestima gdje brusite, bušite, drobite ili mehanički čistite opremu, dužni ste nositi propisane naočale.

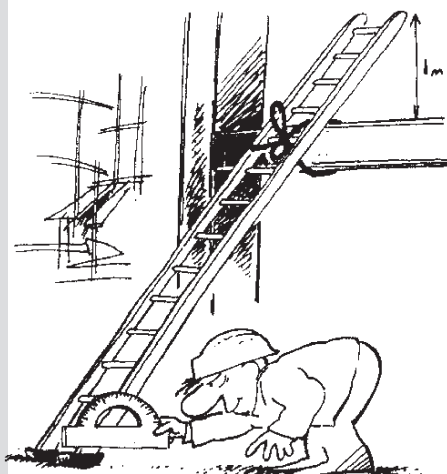
Uvijek kada radite sa rotirajućim alatima morate biti maksimalno koncentrirani na rad.

LJESTVE I SKELE

Drvene ljestve smijete bojiti samo prozirnim bojama. Ljestve moraju biti sigurne od klizanja, a poželjno je da ih pri uporabi pridržava drugi djelatnik.

Sve se ljestve smiju koristiti tako da čine kut od 75 stupnjeva s podom. Vrh ljestava uvijek mora biti jedan metar iznad mjesta koje treba dosegnuti, osim kod dvodijelnih ljestava i obavljanja poslova na stropu.

Zabranjeno je na ljestve postavljati zaštitne ruko hvate, a uspinje se i silazi po ljestvama uvijek licem okrenutim prema istima.

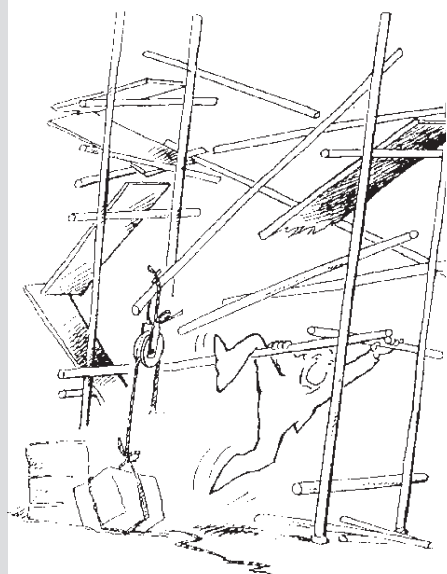

Svaku skelu prije početka rada treba pregledati odgovorna osoba.

Penjanje na skelu se smije dozvoliti samo posebno izvedenim i osiguranim ljestvama ili prilaznim mostićem (okomite ljestve moraju imati leđnu zaštitu).

Materijal na skeli mora biti uredno složen da se omogući nesmetan prolaz.

ZAPAMTITE! Skelu nikada ne smijete preopterećivati ili koristiti za podizanje tereta.

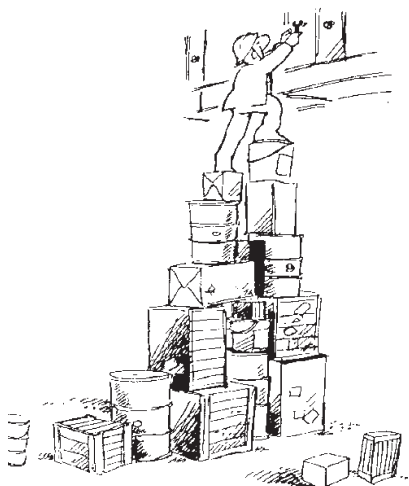
Pri zavarivanju je zabranjeno upotrijebiti bačve kao skelu.

Kablovi za zavarivanje i cijevi za zavarivanje moraju biti ispravni, bez oštećenja izolacije i ne smiju propuštati.

Njihova ispravnost mora biti pod najstrožim nadzorom.

Ako trebate obaviti posao na povišenom mjestu, nemojte nikada improvizirati, radi osobne sigurnosti i sigurnosti vaših radnih kolega.

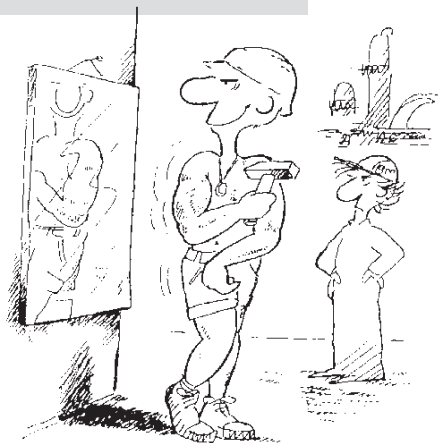
Ne smiju se upotrebljavati kutije i bačve umjesto skela.

Nošenje kratkih hlača, tenisica ili kretanje bez odgovarajuće zaštitne odjeće je zabranjeno.

Razni nakit (prstenje, lanci i sl.) ne smiju se nositi kada je vrsta posla takva da on može prouzročiti ozljedu.

Odjeća i obuća moraju biti primjereni poslu koji se obavlja.

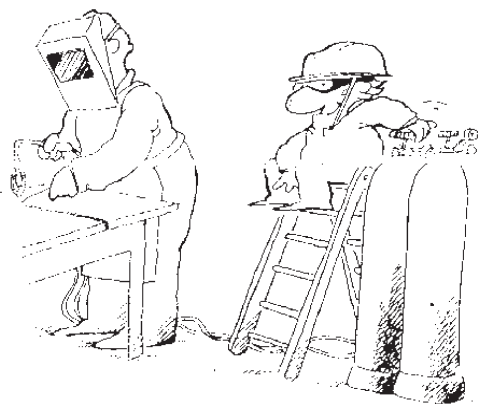
Ako poslove obavljate na visini gdje nema propisane skele, dužni ste nositi sigurnosni pojas s dovoljno dugačkim užetom.

Zavarivač i njegov pomoćnik moraju imati propisanu zaštitnu odjeću i opremu.

Bolje je imati staklo ispred vlastitih očiju, nego vlastito stakleno oko.

Pri ulazanju u zatvoreni ali onečišćeni prostor (zagušljiv od para otapala) upotrijebite plinsku masku s propisanim cjevilom; cijevnu masku ili izolirajući uređaj.

Kada radite u prostorima gdje se stvaraju velike količine prašine, koristite respirator.

ZNAKOVI OBAVEZE

Obavezna upotreba
naočala

Obavezna upotreba
zaštitnih sredstava za uši

Obavezna upotreba
respiratora

Obavezna upotreba
rukavica

Obavezna upotreba
zaštitnog šljema

Obavezna upotreba
čizama

Obavezna upotreba
pregače

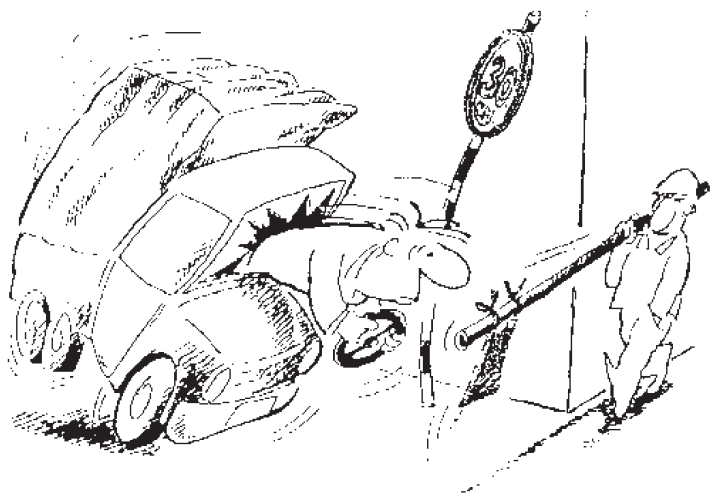

Obavezna upotreba
zaštitnog pojasa

Obavezna upotreba
štitnika za lice

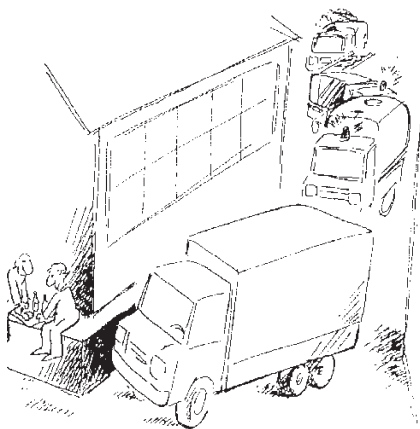
PROMET VOZILA

Najveća dopuštena brzina kretanja vozila na saobraćajnicama u brodogradnji je 30 km/h, odnosno smijete voziti brzinom koja je istaknuta na prometnom znaku (često puta će to biti ispod 30 km/h).

Ceste i druge prometne površine ne smiju se koristiti za parkiranje vozila ili skladištenje robe, materijala i opreme.

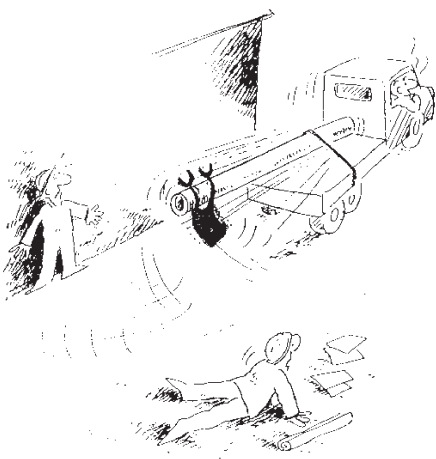
Prometnice uvijek moraju biti slobodne da vozilo hitne pomoći ili vatrogasno vozilo mogu u svakom trenutku nesmetano doći na mjesto gdje se dogodila teža povreda zaposlenika ili gdje je nastao požar.

Parkirati vozilo smijete samo na za to predviđenim mjestima - parkiralištima. Vozilo u kvaru dužni ste propisano obilježiti i što prije ga popraviti ili ukloniti.

Materijal koji se prevozi, mora biti uredno složen, propisno obilježen ako dimenzije prelaze prostor predviđen za teret, te mora biti osiguran od ljuljanja i pada.

Ako je teret velikih dimenzija i "strši" izvan propisanog prostora, ispred takvog vozila mora ići vozilo s rotirajućim svjetlom ili upaljenim pokazivačem smjera.

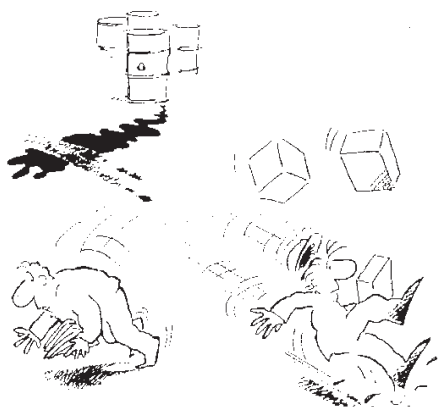

U brodogradilištu je strogo zabranjeno vući teret po saobraćajnicama (cijevi, razni željezni profili, limovi i sl.).

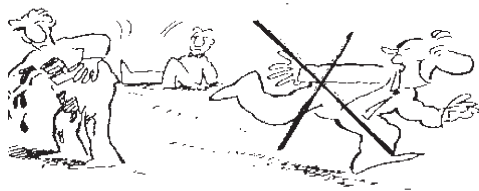
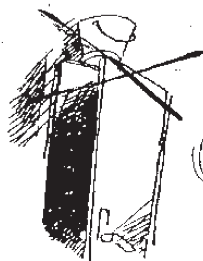

Strogo je zabranjeno prevoziti osobe - djelatnike teretnim vozilima, dizalicama, viličarima, diesel kolicima i sličnim prometnim sredstvima.

Prevoženje i dizanje osoba navedenim sredstvima, dopušteno je isključivo kada se poduzmu dodatne sigurnosne mjere, te izda odgovarajuće odobrenje.

Radne platforme i površine, te prolazi moraju biti uvijek čisti, bez materijala koji izaziva klizanje.

Svom poslu uvijek prilazite odgovorno i s dužnom pažnjom, također poštujte i rad svojih kolega.

Strogo su zabranjene grube šale koje mogu prouzročiti ozljedu ili izazvati štetu.

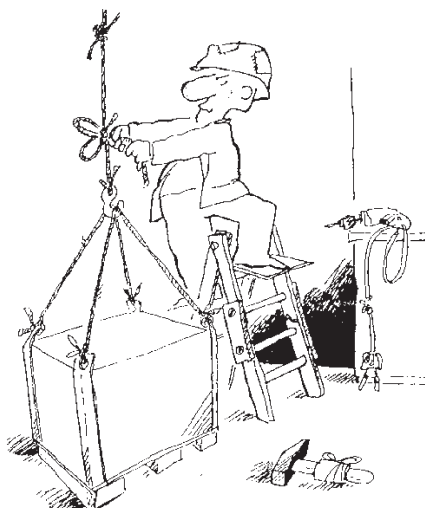
Ne trčite po pogonu, osim u slučaju nesreće.

Zabranjene su šetnje po pogonima, brodovima ili sekcijama zbog znatiželje.

U druge pogone ulazite samo ako imate obaviti neki posao.

Ne prilazite nikada opremi, niti ulazite u prostore gdje je istaknut znak zabrane.

UREĐAJI, ALATI I OPREMA

Prije početka svakog posla, posebno pregledajte svaki dio alata, a naročitu pozornost obratite na mjesto gdje su pojedini dijelovi čvrsto ili pokretno spojeni.

Za svaki posao upotrijebite odgovarajući ispravan alat, jer svaka povreda ručnim alatom može biti vrlo opasna.

Prije početka rada, uvjerite se da je predmet obrade dobro i stručno učvršćen.

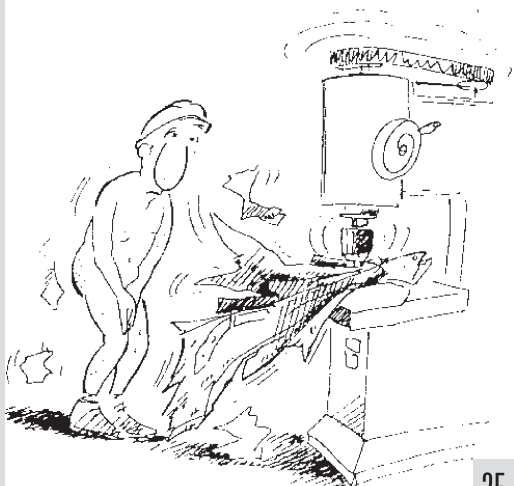
Oštećeni alat, oprema i instalacije moraju se odmah zamijeniti ispravnima ili ih treba dati na popravak stručnim i odgovornim osobama.

Prenosite alat samo u odgovarajućim kutijama ili torbama.

Nikada ne skidajte zaštitnu napravu sa stroja koji ima rotirajuće dijelove.

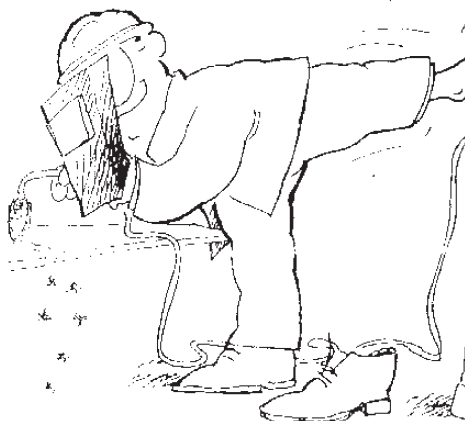
Raskopčana odjeća ili duga kosa koja leprša blizu rotirajućih dijelova stroja, mogu biti uzrokom teških ozljeda.

Ne podmazujte, ne čistite, ne popravljajte i ne podešavajte stroj ili neki njegov dio dok se on nalazi u pogonu.

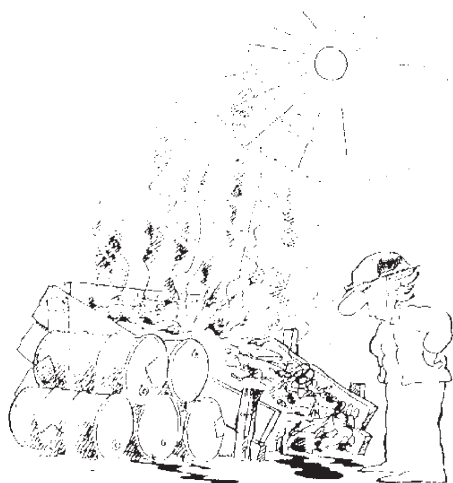
Uvijek prije pokretanja stroja ili uređaja provjerite njegovu ispravnost i pazite da njegovim pokretanjem nekoga ne ugrozite.

Ne pokrećite i ne zaustavljajte uređaje i strojeve rukom ili drugim dijelovima tijela.

Strogo je zabranjeno upotrebljavati tlačene plinove, uključujući i zrak za čišćenje tijela, odjeće i radnih površina!

ZAŠTITA OD POŽARA

Nije dopušteno ostavljanje smeća, uljanih krpa i ostalog zapaljivog smeća koji bi mogli izazvati požar.

Smeće i drugi zapaljivi otpad treba odlagati na za to predviđeno mjesto (kontejnere).

ZABRANJENO JE, pušenje i upotreba otvorenog plamena, loženje vatre, korištenje i unošenje predmeta koji mogu proizvesti iskru osim uz posebno odobrenje, odnosno pismenu dozvolu stručne službe poduzeća.

Novčanom kaznom od 100-300 kuna kaznit će se za prekršaj na licu mjesta zaposlenik ako puši u

prostorijama i prostorima u kojima je pušenje zabranjeno.

Pušiti smijete samo na za to određenim mjestima.

Znakovi obavješćivanja i upozorenja moraju se poštivati, ne smiju se uništavati i premještati!

Nikada ne punite gorivo u vozilo dok radi motor.

Zabranjeno je pušenje i korištenje otvorenog plamena u blizini mjesta punjenja spremnika.

Nije dopušteno ostavljanje vozila bez nadzora dok radi motor.

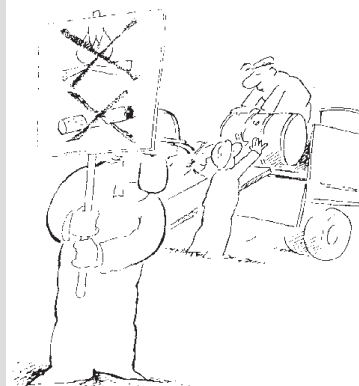

Prostori na kojima će se koristiti otvoreni plamen (zavarivanje, plinsko rezanje, lemljenje) moraju biti očišćeni od zapaljivog materijala (drvo, papir, zapaljive tekućine, suho raslinje i sl.).

U požarno ugroženim zonama gdje će se raditi s otvorenim plamenom, mora se izdati pisana dozvola stručnih službi.

Ako se puni gorivo ili pretaču upaljive tekućine izvan zatvorenih sustava, mora se prekinuti pušenje i rad s otvorenim plamenom u radijusu od 10 metara.

Za prijenos zapaljivih tekućina obvezno je korištenje čeličnih posuda.

Najstrože je zabranjeno spaljivanje otpadaka u pogonima brodogradilišta, osim uz posebne mjere sigurnosti dobivene od stručne službe.

Pri zavarivanju na visini treba biti oprezan i ograničiti kretanje drugih zaposlenika ispod mjesta rada.

Sve otvore i kanale treba po mogućnosti zatvoriti kako užareni komadi što padaju ne bi izazvali požar.

Ako dođe do zapaljenja podnica i sl., odmah pristupite gašenju nastalog požara i u slučaju širenja, pozovite vatrogasnu postrojbu na telefon 2300.

ZNAKOVI ZABRANE

Sa strojeva, uređaja i instalacija zabranjeno je skidanje i uništavanje sigurnosnih naprava i uređaja.

Pri korištenju aparata, uređaja i opreme potrebno je nositi propisanu osobnu zaštitnu i radnu odjeću.

ZABRANJENO
PUŠENJE

ZABRANJENA
UPOTREBA VODE
ZA GAŠENJE

ZABRANJENA
UPOTREBA
OTVORENOG
PLAMENA

ZABRANJENA
UPOTREBA VODE
ZA PIĆE

ZABRANJENO
UNOŠENJE
ORUŽJA

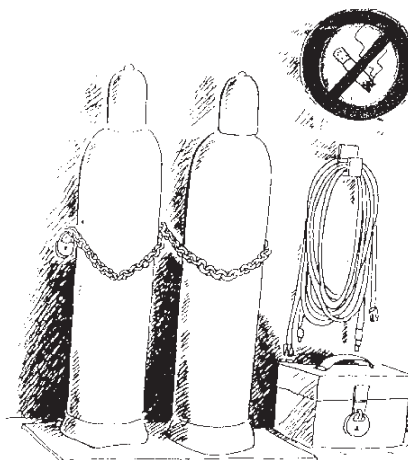

ZABRANJEN
PROLAZ

ZABRANJEN
PRISTUP

ZAVARIVANJE, REZANJE, LEMLJENJE

Boce za acetilen i kisik, koje služe za zavarivanje, moraju biti propisno ispitane, za vrijeme rada osigurane od prevrtanja, moraju imati zaštitnu kapu, te ispravne ventile.

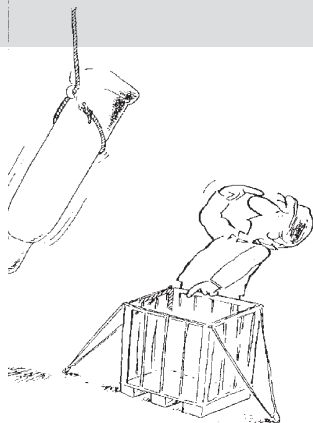
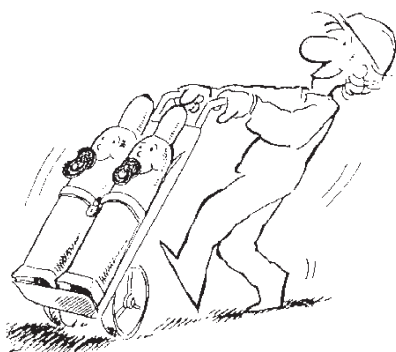
Nakon zavarivanja, treba skinuti armaturu (crijeva, monometar, plamenike) s boca.

Poželjno ih je iznijeti iz zatvorenih prostora.

Kolica s bocama za zavarivanje uvijek ispravno koristite.

U blizini boca uvijek mora biti i uređaj za gašenje požara.

Kolica s bocama ne smiju se ostavljati na prilazima i prolazima niti na mjestima gdje bi mogla biti zahvaćena požarom.

Nikada ne podižite boce za acetilen i kisik na višu razinu s užetom.

Za transport sudova pod pritiskom propisane su posebne košare.

ZNAKOVI UPOZORENJA

Svaki uređaj za zavarivanje na cijevi za acetylen, odmah iza redukcijskog ventila, mora imati zaustavljač plamena. Pri električnom zavarivanju kabel za uzemljenje mora se priključiti klijestima (ne smije se zavarivati niti pričvršćivati za metalnu šipku). Pri radu u kolonama i posudama obvezatno je korištenje transformatora za galvansko odvajanje.

OPĆA OPASNOST

OPASNOST OD OTROVA

OPASNOST OD POŽARA

OPASNOST OD ZRAČENJA

OPASNOST OD EKSPLOZIJE

OPASNOST OD VISEĆIH TERETA

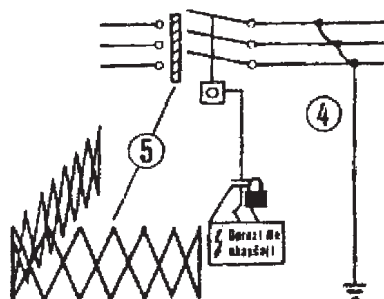
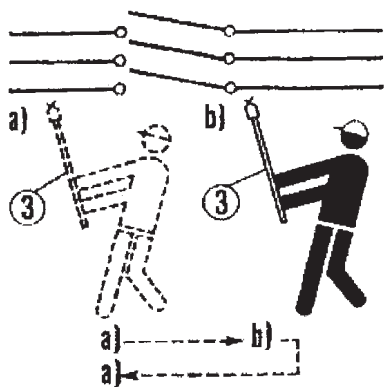
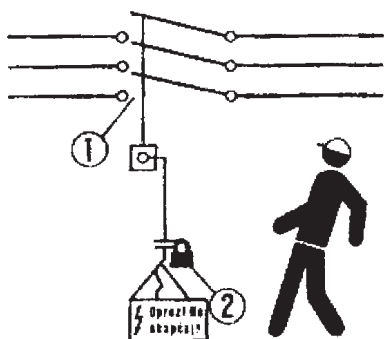

OPASNOST OD KOROZIJE

OPASNOST OD ELEKTRIČNE STRUJE

PET PRAVILA ZA OSIGURANJE MJESTA RADA

1 Isključiti i vidljivo rastaviti od napona!

2 Spriječiti ponovno uključivanje!

3 Utvrditi beznaponsko stanje!

4 Uzemljiti i kratko spojiti!

5 Ograditi mjesto rada od dijelova pod naponom!

IZVORI OPASNOSTI ZA SIGURNOST NA RADNOM MJESTU

Izvori opasnosti za sigurnost na radnom mjestu odnose se na uvjete radnog mjesta koji mogu dovesti do nesreća i ozljeda. Da biste ih identificirali, upitajte se slijedeće:

Skele, otvori na brodu, ljestve

- Imaju li skele propisanu zaštitnu ogradu?
- Imaju li oštećene podnice?
- Jesu li ljestve pravilno postavljene?
- Jesu li otvori zaštićeni?

Strojevi i ograde

- Imaju li strojevi ograde?
- Imaju li nezaštićenih pokretnih dijelova koji mogu zahvatiti odjeću?

Podovi, prolazi i izlazi

- Je li pod oko strojeva ili prolaz pretrpan ili zakrčen?
- Je li klizav?
- Mokar?
- Jesu li izlazi jasno označeni?

Električni kabele

- Je li teško dohvatiti električne kabele?
- Mogu li se radnici spotaknuti o njih?
- Jesu li smješteni blizu vode?

Motorna vozila

- Jesu li sva motorna vozila održavana i jesu li u dobrom stanju?
- Imaju li sigurnosne pojaseve?
- Koriste li se ti pojasevi uvijek?
- Imaju li aparat za gašenje požara?

Opasnost od požara

- Postoji li redovita inspekcija za otkrivanje izvora ove opasnosti?
- Jesu li izlazi u slučaju opasnosti jasno označeni i može li se do njih lako doći?
- Postoje li ispravni aparati za gašenje požara?

Osiguranje

- Jesu li poduzete odgovarajuće sigurnosne mjere kojima se može spriječiti nasilje na radnom mjestu?
- Postoji li za to dovoljno zadužena osoblja?

KONTROLA IZVORA OPASNOSTI

KAKO KONTROLIRATI IZVORE OPASNOSTI NA POSLU?

Radnike nije moguće zaštititi sve dok nismo identificirali i procijenili izvore opasnosti koji postoje na poslu. Tek tada se mogu uvesti različiti postupci zaštite radnika - nazivamo ih kontrolama.

Postoje tri vrste takvih kontrola:

1. kontrole u svezi s procesom rada,
2. administrativne kontrole,
3. osobna zaštitna oprema.

Kontrole kojima se uklanja ili umanjuje izvor opasnosti učinkovitije su od uporabe osobne zaštitne opreme. Upamtite: da biste bolje zaštitili radnike, bolje je kontrolirati izvor opasnosti, a ne radnika. Budući da su neke kontrole učinkovitije od drugih, sastavili smo prvo popis učinkovitijih kontrola.

KONTROLE U SVEZI S PROCESOM RADA

Ove su kontrole najučinkovitije. One otklanjaju izvor opasnosti na slijedeće načine:

- preoblikovanjem procesa koji zapravo stvara izvor opasnosti ili
- stvaranjem načina za uklanjanje izvora opasnosti iz okoliša.

Na primjer, poslodavac može:

- preoblikovati strojeve (npr. tako da stvaraju manje buke),
- rabiti sigurnija kemijska sredstva (na primjer, vodena otapala umjesto vrlo toksičnih poput trikloretilena),
- promijeniti sam proces rada (zamijeniti primjerice manualan/fizički proces automatskim, u slučajevima kada je potrebno umakati dijelove u kemijska sredstva, tako da radnici ne moraju stajati nad otvorenim posudama),
- izolirati proces tako što će opremu ili kemikalije staviti u zasebnu sobu ili na odvojeno mjesto,
- instalirati odgovarajući sustav ventilacije koji će odvoditi kemikalije od radnika.

Lokalna ventilacija s odvodom najbolji je način ventilacije. Ona isisava opasna isparenja i plinove točno s onog mjesta na kojemu oni nastaju, pa ih radnici ne moraju udisati. Primjer ove vrste ventilacije je napa.

Drugi način ventilacije nazivamo općom ventilacijom. Primjeri opće ventilacije su stropni ventilatori, ventilatori s odvodima smješteni na zidu te otvorena vrata i prozori. Oni pojačavaju kruženje zraka čime se smanjuje koncentracija onečišćivača u zraku. Premda je i ovo bolje od nedostataka bilo kakve ventilacije, manje je učinkovito od lokalne ventilacije na samom izvoru onečišćenja.

ADMINISTRATIVNE KONTROLE

Ovim se vrstama kontrola ne uklanja izvor opasnosti na onaj način na koji se to može postići primjenom kontrola povezanih s radnim procesom. Međutim, primjenom administrativnih kontrola možemo smanjiti količinu izloženosti radnika različitim izvorima opasnosti na radnom mjestu. Neki od primjera administrativne kontrole koji su zasnovani na radnim postupcima i pravilima sigurnosti, jesu:

- češće usisavanje ili vlaženje radi smanjivanja prašine,
- čvrsto zatvaranje spremnika s kemikalijama da bi se spriječilo njihovo hlapljenje,
- kupovanje posebnih usisavača za primjereno čišćenje nekih materijala
- dosljedno održavanje opreme po uputama proizvođača,
- oslobađanje radnih prostora od nepotrebnih stvari i otpadaka (uredno domaćinstvo),
- rotacija poslova, tako da isti radnik nije izložen izvorima opasnosti tijekom dužeg vremena - često korištenje stanke,
- osiguranje učinkovite obuke o zaštiti na radu,
- sastavljanje i razdioba pisanih planova djelovanja, uključujući i planove u slučaju izravne opasnosti.

OSOBNJA ZAŠTITNA OPREMA

Osobna zaštitna oprema (OZO) obuhvaća respiratore, maske protiv prašine, rukavice, zaštitna sredstva za oči, zaštitnu odjeću, kacige i drugu zaštitnu opremu. Ovo je najuobičajeniji oblik kontrole izvora opasnosti. To je ujedno i najslabiji način kontrole jer se njime ne uklanja niti ne smanjuje izvor opasnosti. To je nužno zlo.

Najbolji način pojačavanja učinkovitosti OZO je:

- da se svakom radniku izradi OZO po mjeri,
- da se izradi program korištenja sredstava za zaštitu dišnog sustava, te traži od radnika da slijede sve propisane mjere prije samog korištenja respiratora.

Poslodavci bi trebali razmotriti i primijeniti kontrole u radnom procesu, te administrativne kontrole, prije nego što od radnika zatraže da koriste OZO. Oni su zapravo i zakonom obvezni primijeniti osnovna pravila zaštite na radu, a osobna zaštitna sredstva treba koristiti samo iznimno i tretirati ih kao nužno zlo u sustavu zaštite na radu.

KAKO UTVRDITI IZVORE OPASNOSTI NA RADNOM MJESTU

Mnoge opasnosti na poslu su očigledne. Padovi, udarci s različitim predmetima u padu, posjekline, ekstremna hladnoća ili toplina, opekline i ozljede kralježnice, predstavljaju samo neke od opasnosti koje su radnicima poznate i kojih nismo svjesni. Neke druge opasnosti, poput kemijskih izvora opasnosti ili ponovljenih ozljeda, manje su očite i poznate. Neke su od njih i prikrivene. Ponekad je teško prepoznati uzrokuje li vam baš vaš posao bolove u rukama, nogama ili leđima. Isto je tako teško otkriti je li neka bolest uzrokovana kemijskim sredstvima koja se upotrebljavaju na vašem radnom mjestu.

Valja biti svjestan činjenice da na radnom mjestu postoji više različitih izvora opasnosti koje moramo otkriti - i očiglednih i prikriivenih.

Izvore opasnosti na radnom mjestu možemo podijeliti u tri kategorije: kemijski izvori opasnosti, drugi izvori opasnosti za zdravlje, te izvori opasnosti za sigurnost.

Kemijski izvori opasnosti

Duje, koji radi kao čistač na brodu koristi mnogo različitih proizvoda za čišćenje, uključujući i otapala za odmašćivanje. Poslije cjelodnevnog rada, često ga muči glavobolja, a ponekad pati i od vrtoglavice.

Na drugim radnim mjestima upotrebljavaju se mnoge vrste kemikalija, uključujući otapala (za boje), sredstva za čišćenje, graditeljski materijal.

Kemijska sredstva nalazimo u tri različita oblika: kruta (uključujući i prašinu), tekuća i plinovita (uključujući isparenja). Kemijsko sredstvo može promijeniti oblik zagrijavanjem ili hlađenjem. Upravo kao što se događa kada zamrznete vodu, pa ona prijeđe iz tekućeg u kruto stanje, ili kad je grijete pa hlapi u obliku pare. Treba poznavati ove oblike ili agregatna stanja kemikalija, jer se i opasnost koja iz njih slijedi može promijeniti ovisno o tome. Na primjer, neko kemijsko sredstvo može biti opasnije u plinovitom nego u tekućem stanju. Tekuće otapalo može postati opasno isparenje koje ćete udisati ako se zagrije, ili ako se njime služimo u toploj i slabo prozračenoj prostoriji.

Kemikalije imaju niz otrovnih djelovanja. One mogu biti i opasne za sigurnost zbog mogućnosti da se zapale i eksplodiraju.

Kako ćete znati jeste li izloženi djelovanju opasnih kemikalija? Možete li ih namirisati?

Mnoga kemijska sredstva nemaju mirisa pa se na osjetilo mirisa ne možete uvijek osloniti.

- Neke kemikalije, poput benzina, čak i u malim količinama imaju vrlo jak miris.
- Druge kemikalije, poput nekih otapala, mogu biti prisutne u vrlo opasnim koncentracijama, a da nemaju nikakav miris.
- Radnici, koji s nekom kemikalijom rade duže, mogu izgubiti osjetljivost na njezin miris, pa se ne mogu osloniti na vlastiti nos, kao upozorenje na nazočnost te kemikalije.

Možete li ih vidjeti?

Kada postoji velika količina prašine, možete je zamijetiti u obliku oblaka ili po tome što će se nakupljati po radnim površinama. Međutim, mnoge je kemikalije nemoguće vidjeti.

Možete li ih okusiti?

Neke kemikalije imaju osobit okus. Ako udahnute ili progutate neku kemikaliju, možda ćete moći osjetiti njezin okus. Ali, na to ne bi trebalo računati.

VAŽNO JE!

Ne smijete se osloniti samo na vlastita osjetila. Treba biti informiran s kojim opasnim tvarima radite, jer nećete uvijek biti u stanju namirisati, vidjeti ili okusiti ta sredstva.

Postoje preciznije metode kojima možete ustanoviti radite li s opasnim količinama kemikalija.

- Pogledajte naljepnice na kojima je upisan kemijski sastav sredstava s kojima radite ili druge vrste specifikacija.
- Provjerite je li ikada mjerena kvaliteta zraka na vašem radnom mjestu i ako jest, upoznajte se s rezultatima.
- Provjerite obavlja li se kakvo medicinsko praćenje zdravlja radnika.

Drugi izvori opasnosti za zdravlje

Osim kemijskih sredstava, postoje i drugi izvori opasnosti na radnom mjestu koji mogu uzrokovati zdravstvene teškoće.

Buka

Buka je česta nedaća i može prouzročiti gubitak sluha. Ukoliko na sljedeća pitanja možete odgovoriti potvrdno, vjerojatno na radnom mjestu imate problem s bukom.

- Morate li na radnom mjestu vikati da bi vas čuli?
- Čujete li slabije nakon izlaska s radnog mjesta?
- Zvoni li vam u ušima?

Propisano je neprekidno praćenje razine buke, godišnji pregledi sluha radnika te uporaba sredstava za zaštitu sluha i obuku za njihovu uporabu.

Ergonomske opasnosti

Ergonomske su opasnosti uzrokovane loše oblikovanim radnim mjestima, što uzrokuje pretjerano zamaranje pri radu. Ove opasnosti mogu uzrokovati bolove i oštećenja ruku, šaka, vrata, leđa i drugih dijelova tijela.

Sljedeći čimbenici rizika mogu pridonijeti pojavi ergonomske problema na poslu jer izazivaju naprezanje tijela:

- **Ponavljanje:** kada se isti pokret stalno ponavlja.
- **Snaga:** fizičko naprezanje u obavljanju različitih zadataka.
- **Položaj tijela:** održavanje neprirodnog položaja ili ostajanje u jednom položaju predugo.
- **Izravan pritisak:** dodir tijela s tvrdom površinom ili rubom, npr. dijelom alata.

Što je više ovih čimbenika rizika, to je veća vjerojatnost pojave ozljede povezane s ponovljenim stresom. Najbolje je rješenje ovoga problema preoblikovanje radnog mjesta tako da se smanji utjecaj tih čimbenika.

Stres

Organizacijski čimbenici na radnom mjestu mogu izazvati utučenost, frustraciju i strah. Ljudske reakcije na takve stresove mogu izazvati negativne posljedice.

Uzroci stresa mogu biti:

- preopterećenost poslom i pritisci zahtjevima za produktivnošću,
- proganjanje ili diskriminacija, izživljavanje nad ljudima,
- nesigurnost radnog mjesta,
- rad u smjenama ili promjenljive smjene.

Reakcije organizama na stres mogu uzrokovati visoki krvni tlak, bolest srca i emocionalne poremećaje te učestalije ozljeđivanje.

Zračenje

Zračenje je energija. Većinu vrsta zračenja nemoguće je otkriti osjetilima, ali ono predstavlja oblik energije s kojom se svakodnevno susrećemo. Postoje dvije vrste zračenja:

- ionizirajuće i
- neionizirajuće zračenje.

Ionizirajuće zračenje može uništiti ili promijeniti atomsku strukturu stanica u tijelu. Neionizirajuće zračenje nije, općenito govoreći, toliko opasno, ali još uvijek može dovesti do ozbiljnih ozljeda. Infracrveno i ultravioletno zračenje je oblik neionizirajućeg zračenja koje može ozlijediti oči.

Obratite pozornost na izvore zračenja poput rendgenskih aparata i aparata za električno zavarivanje.

Ekstremne temperature

Ekstremne temperature previsoke ili preniske, mogu predstavljati opasnost za zdravlje. Kada tijelo nije u stanju održavati normalnu

tjelesnu temperaturu pa se pregrije, to nazivamo toplinskim stresom. On može uzrokovati teže bolesti. Zbog toga obvezno u ljetnom periodu koristite gaziranu slanu vodu. Radnici koji rade u prehladnom okolišu mogu dobiti ozeblina ili pothlađenost.

Biološki izvori opasnosti

Biološki izvori opasnosti odnose se na žive organizme ili tvari koje mogu uzrokovati bolesti u radnika, npr. bakterije, virusi ili gljivice.

Radnici zaposleni na pranju i čišćenju sanitarnih prostorija i na skupljanju otpada na brodu ili radionicama izloženi su biološkim opasnostima.

Posljedice izloženosti biološkim izvorima opasnosti mogu se kretati od blage nadraženosti kože do za život opasnih virusa ili bakterijskih bolesti.

KAKO NAM KEMIKALIJE MOGU UĆI U ORGANIZAM?

Da bi prouzročile negativne posljedice za zdravlje, kemikalije nam moraju ući u tijelo. Postoje tri "ulazna puta", odnosno tri načina na koje one prodiru u organizam.

1. NOS

Udisanje isparenja, sitnih čestica tekućina u obliku magle ili prašine koja se nalazi u zraku koji udišemo.

2. KOŽA

Kemijska sredstva koja se upijaju u kožu i oči.

3. USTA

Udisanje ili gutanje prolivenih ili na hrani nataloženih kemijskih sredstava ili u pićima, cigaretama, na bradi, na rukama itd. Kada kemikalije jednom uđu u vaš organizam, one se krvotokom prenose do svih organa u tijelu.

KEMIJSKA SREDSTVA NA RADNOM MJESTU I VAŠE ZDRAVLJE

Nije uvijek lako otkriti da su vaši zdravstveni problemi povezani s poslom kojeg obavljate. Nemojte zanemarivati glavobolje, učestale prehlade i kašalj, vrtoglavicu, probleme s kožom ili kakve druge zdravstvene tegobe za koje sumnjate da su u svezi s vašim radnim mjestom.

Kako ću znati jesam li izložen djelovanju opasnih kemijskih tvari na radnom mjestu?

Da biste saznali koji kemijski izvor opasnosti postoje na vašem radnom mjestu, morate pronaći odgovore na ova pitanja:

1. Koje kemikalije rabite na poslu?

Neka su kemijska sredstva otrovnija od drugih. Uvijek pročitajte naljepnicu/specifikaciju kako biste više saznali o tvari s kojom radite.

2. Kako se koriste kemikalije?

Način na koji se kemikalije koriste, može odrediti mogu li one (ili ne) dospjeti u vaš organizam. Neki su radni procesi opasniji od drugih. Na primjer, ako se kemijsko sredstvo zagrijava ili melje, povećava se opasnost unošenja u organizam udisanjem. Otrovnost vam kemikalija ne može naškoditi ako ne uđe u organizam ili nije u izravnom dodiru s vašom kožom. U organizam je možete unijeti tako što ćete je udahnuti, slučajno progutati ili što će vam dospjeti na kožu.

3. Koliko je otrovna neka tvar i u kojoj mi količini ulazi u organizam?

Neke su tvari otrovnije od drugih. Ako ste izloženi malim količinama, ona vam neće naškoditi. Druge su kemikalije toliko otrovne da vam čak i vrlo male količine mogu znatno naškoditi.

Kako kemikalije utječu na vaše zdravlje?

Kemikalije ili neki drugi uvjeti na poslu mogu uzrokovati pojavu sljedećih simptoma:

SIMPTOM

NAJČEŠCI UZROCI

Glava

- *vrtočlavica, glavobolja*
- otapala, boje, ozon, dim (uključujući i duhanski dim).

Oči

- *crvene, suzne, nadražene, osjećaj "pijeska u očima"*
- dim, plinovi i pare, isparenja, prašine, ultraljubičasto zračenje, boje, sredstva za čišćenje.

Nos i grlo

- *kihanje, kašljanje, grlobolja*
- dim, ozon, otapala, prašina, boja, sredstva za čišćenje.

Grudi i pluća

- *zadah, kašljanje, kratki dah*
- metalna isparenja, prašine, dim, otapala, boja sredstva za čišćenje.

Želudac

- *mučnina, povraćanje, bolovi u želucu*
- neka metalna isparenja, otapala, boja, dugotrajna izloženost olovu.

Koža

- *crvenilo, suhoća, osipi, svrbež*
- otapala, zračenje, krom, nikal, deterdženti i sredstva za čišćenje, boja.

Živčani sustav

- *nervoza, razdražljivost, nesanica, drhtanje*
- dugotrajna izloženost djelovanju otapala, dugotrajna izloženost olovu.

Reproduktivni sustav

- **Za muškarce:** smanjeni broj živih spermatozoida, oštećenost spermatozoida.
- **Za žene:** nepravilan menstrualni ciklus, spontani pobačaji, oštećenost jajnika stanica ili ploda.
- olovo, toluen i neka druga otapala, zračenje, etilen-oksid

Regulativa iz zaštite na radu u Brodogradilištu

Da bi se bliže odredilo na koji će se način provoditi Zakon o zaštiti na radu i drugi Zakoni koji reguliraju prava radnika iz zaštite, donosi se temeljni akt koji utvrđuje ustroj zaštite na radu.

Direktor Brodogradilišta je 1997. god. donio odluku o osnivanju Odbora zaštite na radu, kao i odluku o određivanju ovlaštenika poslodavca na svim rukovodnim razinama za provedbu zaštite na radu sukladno čl. 13. Zakona o zaštiti na radu.

OSNOVNA PRAVA ZAPOSLENIKA

Osnovna prava zaposlenika su propisana u odjeljku III. Ustava Republike Hrvatske gdje su propisana i osnovna prava i slobode čovjeka i građanina, a za zaposlenike ta prava su:

- pravo na zdrav život,
- pravo na zdrav okoliš,
- pravo za zdravstvenu zaštitu,
- pravo na socijalnu sigurnost,
- pravo na zaštitu na radu - posebno za mladež, majke, invalidne osobe i osobe poodmakle životne dobi.

Sva ova prava ne ostvaruju se sama po sebi, ostaju mrtvo slovo na papiru, ako se za njih ne stvore realne pretpostavke. U stvaranju pretpostavki moraju sudjelovati svi, naročito zaposlenici koji svojim radom stvaraju materijalna dobra, koja su pretpostavka za ostvarivanje svih prava.

Ova prava se najčešće detaljnije obrađuju u posebnim zakonima.

KOLEKTIVNI UGOVOR

Ovim ugovorom, kojeg su stranke poslodavac i radnici, a zastupa ih pregovarački tim sindikata koji djeluju u brodogradilištu, riješena su također neka od pitanja zaštite na radu i to:

- osobna prava i dužnosti,
- pravo na rad u zdravom radnom okolišu,
- zamjena opasnih materija i opasnih tehnologija radnim tvarima,
- pružanje i osiguranje prve pomoći,
- pravo na odbijanje rada zbog nepoduzimanja mjera zaštite na radu,
- pravo na isplatu plaće u slučaju čekanja dok se ne stvore propisani uvjeti rada,
- pitanja vezana za izbor povjerenika zaposlenika za zaštitu na radu i vezana za uvjete njegovog rada.

Vrijednosni kriteriji zaštite na radu

Iz prethodnog se vidi da je zaštita na radu **Ustavom zajamčena i zakonom i podzakonskim aktima nametnuta**, a to zbog opće humanosti. Svi smo dužni i obvezni provoditi zaštitu. U praksi često puta nije tako pa je primjena ili zakonitost ugrožena. Sam zakon nije dovoljan da se uvijek i na svakom mjestu zaštita provede u život, pogotovo ako oni koji Zakon trebaju provesti s njime nisu upoznati i ako razmišljaju da je ulagati u zaštitu poput bačve bez dna i beskorisno.

Čovjek, njegov život i zdravlje, pogotovo njegova radna sposobnost i zdravlje, za nas ne bi trebali imati cijenu. Međutim, svaki poduzetnik i poslodavac vodi brigu o svakom trošku pa tako i o trošku ili cijeni koju plaća za zaštitu na radu. **Na ovom mjestu ćemo utvrditi nepobitnu činjenicu da je ulagati u zaštitu na radu ili poboljšanje uvjeta rada profitabilan posao, koji donosi korist poduzetniku, a i radnik - iz toga izvlači osobnu korist.**

Naime, ako se zaštita na radu ne provodi u tvrtki (poduzeću), posljedice se očituju na drugoj razini. Takvu pogrešku plaća i društvo i država i svi mi zajedno, kroz duga bolovanja, invalidne osobe i prijevremene mirovine.

Ulagati u zaštitu za poslodavca znači smanjiti bolovanja, ozljede na radu, profesionalne bolesti, lomove i "škart", požar, neplanirane zastoje, odštete zaposlenicima, troškove liječenja i drugo.

Poštovati pak propisana i naređena pravila, postupke i procedure od strane zaposlenika znači manje ozljeda, manje profesionalnih bolesti i bolesti općenito, manje osobnih i obiteljskih trauma, više sreće i zadovoljstva.

Svi zajedno ne bismo trebali zaboraviti nepobitnu činjenicu da je sretan radnik i produktivan radnik.

Mnogi su u svijetu spoznali tu činjenicu i zaštitu na radu tretiraju ravnopravno kao i sve ostale funkcije u procesu rada, što im donosi takve rezultate na koje su ponosni, koje u svakoj prilici ističu, koji im podižu ugled i "image".

Spomenimo kao primjer rekorde ili rezultate svjetskih tvrtki.

Sigurnost je dobar posao! U vodećim kemijskim kompanijama na Zapadu računaju da je prosječna cijena jednog radnog dana izgubljenog zbog ozljede na radu 25.000 EUR. Kompanija koja na 100.000 zaposlenih ima samo 25 ozljeda na godinu (1 ozljeda na 4000 zaposlenih godišnje) ostvaruje uštedu od 75.000 mil. EUR na godinu u odnosu na istovjetnu kompaniju koja ima sigurnost na razini industrijskog prosjeka u SAD-u. Da bi ostvarila dobit od 75.000 mil. EUR, potrebno je proizvesti i prodati robu u vrijednosti oko pola mlrd. EURA.

U našim uvjetima (niža cijena rada, drugo okruženje) krajnje brojke gubitaka zbog ozljede na radu vjerojatno su niže, ali je sigurno da se i u našim uvjetima može reći - **sigurnost je dobar posao!**

O svim sudionicima, a to su i poslodavac, radnici, stručne službe ili stručnjaci za zaštitu na radu, zdravstvo, medicina rada, kadrovska služba - izobrazba, državna inspekcija rada i sindikati kao organizirana radnička snaga, ovisi u kojoj mjeri, kada i kako će se primijeniti ili u život ugraditi Zakon o zaštiti na radu, odnosno promijeniti (nabolje) odnos prema zaštiti na radu i smanjiti "crne kronike", veliki troškovi i tragični slučajevi koji mnoge porodice zaviju u crno.

Obveze pojedinih sudionika u provedbi zaštite na radu

Prema Zakonu o zaštiti na radu, posebne obveze i prava imaju poslodavac ili njegov ovlaštenik za zaštitu na radu, radnik, povjerenik zaposlenika za zaštitu na radu, Odbor za zaštitu na radu, služba ili stručnjak za zaštitu na radu, medicina rada, proizvođač sredstava rada i osobnih zaštitnih sredstava, projektant objekata namijenjenih za rad - oruđa i uređaja te država. Ovom prilikom dat ćemo vam samo glavna prava i obveze kako biste u svom svakodnevnom radu mogli pitati, tražiti i dogovarati se o provedbi zaštite na radu s poslodavcem ili u ime radnika koje zastupate.

POSLODAVAC

Poslodavac je, prema zakonu, svaka fizička ili pravna osoba koja zapošljava jednog ili više radnika, uključujući i javne službe, ali ne oružane snage, redarstvenu službu i kućne pomoćnice, što je regulirano drugim propisima.

Poslodavac ima izričite obveze:

1. Izraditi procjenu opasnosti (temeljni akt na osnovi kojega se određuje ustroj zaštite na radu, pravila zaštite te prava, obveze i odgovornosti ovlaštenika i zaposlenika u tvrtki).
2. Osigurati sredstva za izradu procjene.
3. Dužan je u pismenom obliku utvrditi ustroj zaštite na radu.
4. Dati na odobrenje procjenu opasnosti Inspekciji rada.
5. Odrediti u pisanom obliku prava i odgovornosti ovlaštenika i zaposlenika iz zaštite na radu.
6. Izraditi pisane upute o procesu rada s aspekta zaštite na radu.
7. Istaknuti pisane upute na mjesto rada.
8. Prenijeti obavljanje poslova na ovlaštenika zaštite na radu, ako ih sam ne obnaša.

9. Osposobiti se za obavljanje poslova zaštite na radu.
10. Dužan je zaposliti stručnjaka za zaštitu na radu, ako zapošljava više od 50 zaposlenika.
11. Ako zapošljava više od 250 zaposlenika, mora ustrojiti Službu zaštite na radu.
12. Dužan je službi za zaštitu na radu ili stručnjaku zaštite na radu stvoriti uvjete za rad, angažirajući i ostale službe za specifične dijelove njihova posla.
13. Dužan je službi zaštite na radu ili stručnjaku zaštite na radu osigurati neovisnost i ne smije ga dovesti u nepovoljan položaj dok postupa po pravilima zaštite na radu.
14. Osposobiti sebe i svojega ovlaštenika za poslove zaštite na radu.
15. Ne dopustiti rad zaposleniku koji nije prošao predviđenu obuku.
16. Osigurati nadzor zaposlenicima koji nisu osposobljeni za rad na siguran način.
17. Provesti obuku zaposlenika - pri stupanju na rad, promjeni radnog mjesta ili tehnološkog postupka.
18. Provesti obuku povjerenika zaposlenika za zaštitu na radu.
19. Davati zaposlenicima u pisanom obliku obavijesti i upute o opasnostima i štetnostima na radnom mjestu.
20. Dužan je obilježiti znakovima sigurnosti i znakovima općih obavijesti na prisutnost opasnosti na radnom mjestu i pripadajućim instalacijama, prema odgovarajućim propisima.
21. Svaka tri mjeseca obavijestiti Radničko vijeće o stanju zaštite na radu, uvjetima rada, mjerama koje je poduzeo ili koje će poduzeti za unaprijeđenje uvjeta rada i zdravlja zaposlenika. Istu obavijest mora učiniti poslije smrtne, skupne teške ozljede zaposlenika.
22. Rasporediti na radno mjesto s posebnim uvjetima rada zaposlenika koji ispunjava propisane uvjete.
23. Nakon isteka određenog roka, ponovno uputiti na psihofizički i zdravstveni pregled zaposlenika koji radi na mjestu s posebnim uvjetima rada.
24. Posebnim aktom dužan je odrediti poslove na kojima mogu raditi posebno zaštićene skupine zaposlenika (malodobne osobe, žene, osobe sa umanjenom radnom sposobnošću i starije osobe).
25. Detaljno propisati na kojim poslovima žena za vrijeme trudnoće i dojenja ne smije raditi.
26. Održavati prostorije i objekte za rad u takvom stanju da ne ugrožavaju život i zdravlje zaposlenika.
27. Obustaviti rad na mjestima na kojima se ugrožava život i zdravlje zaposlenika.
28. Osigurati propisana zaštitna sredstva, voditi brigu o ispravnosti njihova stanja te skrbiti da ih zaposlenici rabe.
29. Osigurati da strojevi i uređaji budu izrađeni u skladu s propisanim normama, da budu stalno u ispravnom stanju, isključiti ih iz upotrebe, ako su neispravni, organizirati proces rada sa elementima sigurnosti, uzimajući u obzir čimbenike tehnike i ustroja procesa rada.

30. Smanjiti jednoličan i monoton rad te rasporediti opterećenje.
31. Stalno nastojati primjenjivati manje opasne tehnologije i manje opasne tvari i na taj način unaprijeđivati zaštitu na radu.
32. Propisno označiti opasne radne tvari i poštovati upute proizvođača takvih tvari.
33. Dužan je u radnom prostoru osigurati koncentraciju štetnih radnih tvari uvijek do granice maksimalno dopuštene (MDK) ili niže.
34. Zabraniti rad zaposlenicima ako je koncentracija štetnih tvari iznad MDK.
35. Vidno označiti opasne tvari te dati upute za pravilnu upotrebu.
36. Obveza je poslodavca da u radnom okolišu obavi mjerenja, i to: temperature, vlažnosti i brzine strujanja zraka, buke, vibracije, kemijske štetnosti, opasnog zračenja te jakosti rasvjete.
37. Dužan je ispitati strojeve i uređaje i osobna zaštitna sredstva u propisanim rokovima.
38. Strojeve i uređaje dužan je ispitati prije uporabe, najmanje jedanput u dvije godine, nakon rekonstrukcije, premještanja i početka rada na drugom mjestu.
39. U iskorištavanju šuma, u graditeljskim montažerskim radovima, te u područjima brodogradnje dužan je urediti gradilište u skladu s pravilima zaštite na radu.
40. Poslodavac je dužan izraditi elaborat o privremenom radilištu i dostaviti ga Inspekciji za zaštitu na radu osam dana prije početka radova.
41. Ako na jednom radilištu radi više poslodavaca svaki je dužan zaštititi svoje zaposlenike i poduzeti mjere kako njegovi zaposlenici ne bi ugrozili druge zaposlenike - moraju pismeno ugovoriti međusobne odnose, moraju voditi dnevnu evidenciju nazočnih .
42. Poslodavac je dužan na radilištu čuvati dokaz o osposobljenosti zaposlenika, radnim mjestima s posebnim uvjetima rada, dokaznice o ispitanim strojevima i uređajima i drugu propisanu evidenciju.
43. Poduzeti mjere zaštite od požara. Ako on ipak izbije, dužan je poduzeti mjere za gašenje i spašavanje zaposlenika.
44. Mora osigurati evakuaciju i spašavanje u slučaju elementarnih nepogoda, eksplozije i ispuštanja opasnih tvari, za što mora odrediti ovlaštene osobe i osigurati potrebna sredstva.
45. Mora osigurati plan evakuacije i spašavanja s kojim je dužan upoznati zaposlenike i s njima mora provoditi vježbe najmanje svako dvije godine.
46. Mora osigurati i organizirati pružanje prve medicinske pomoći u slučaju ozljede na radu, te osigurati upućivanje u zdravstvenu ustanovu u slučaju iznenadne bolesti, osposobiti najmanje jednog zaposlenika na 20 uposlenih za pružanje prve medicinske pomoći te osigurati materijal i opremu za njezino pružanje.

47. Dužan je zaštititi nepušače od duhanskog dima, a za pušače osigurati prostoriju za pušenje.
48. Dužan je udaljiti zaposlenika koji se nalazi pod utjecajem alkohola ili drugih sredstava ovisnosti, te onemogućiti unošenje sredstava ovisnosti na radno mjesto.
49. Aktom propisati izbor članova Odbora za zaštitu na radu, predsjedati odborom, te najmanje svaka tri mjeseca održati sjednicu.
50. Povjereniku zaposlenika za zaštitu na radu dužan je osigurati nesmetano obnašanje dužnosti.
51. Dužan je inspektoru rada, prilikom nadzora, pružiti podatke i informacije.
52. Izvijestiti inspektora rada o izvršenom nadzoru, osam dana nakon isteka roka, a na temelju propisanog rješenja.
53. Mora izvijestiti inspektora rada odmah o nastanku teške, smrtno ili skupne nesreće, u roku 48 sati dostaviti i pismeno izvješće.
54. Odmah nakon utvrđivanja profesionalne bolesti, od strane nadležnog tijela, dužan je izvijestiti inspektora rada.
55. Dužan je svojim ovlaštenicima u pisanom obliku dati ovlaštenja i odrediti područje rada.
56. Čuvati dokumentaciju i evidenciju.
57. Voditi knjigu nadzora te podnijeti inspektorima rada godišnje izvješće o ozljedama i profesionalnim bolestima.
58. Dužan je obavijestiti inspektora rada ako je zaposlenik obustavio rad zbog opasnosti za život i zdravlje. Inspektor je dužan u roku 48 sati utvrditi činjenično stanje.
59. Dužan je zaposlenicima osigurati usluge medicine rada, a službi medicine rada omogućiti pristup u sve radne prostore i uvid u tehničko-tehnološke postupke.
60. Poslodavac i njegov ovlaštenik dužni su službi medicine rada dati sve relevantne čimbenike prisutne na mjestu rada, radi što djelotvornije zdravstvene zaštite.

Sve navedene obveze sankcionirane su člankom 108. i 110. ZZR, a kazna za poslodavce zbog neizvršenja pojedinih obveza iznosi od 10.000 do 40.000 kn. Za odgovornu osobu u pravnoj osobi za neizvršenje obveza iznosi 5.000 do 15.000 kn, odnosno 3.000 do 10.000 kn.

Ako se prekršaj ponavlja, poslodavac i odgovorna osoba bit će kažnjeni dvostrukim iznosom.

ZAPOSLENIK - PRAVA I OBVEZE

Prema članku 4. st. 1 Zakona o radu zaposlenik je fizička osoba koja u radnom odnosu obavlja poslove za poslodavca.

Obveze zaposlenika

- Osposobiti se za rad na siguran način po uputi poslodavca.
- Prije rasporeda na poslove s posebnim uvjetima rada obaviti zdravstveni pregled po uputi poslodavca.
- Upozoriti liječnika o eventualnoj bolesti koja ga onemogućuje ili ometa u obavljanju ugovora o radu ili ugrožava život i zdravlje drugih zaposlenika.
- Obavljati poslove s dužnom pozornošću prema propisanim pravilima zaštite na radu i drugim propisima i normama, te uputama poslodavca.
- Pri radu koristiti osobna zaštitna sredstva, ako su propisana.
- Posao obavljati prema pravilima struke, uputama proizvođača strojeva i uređaja, radnih tvari i osobnih zaštitnih sredstava, te uputama poslodavca i njegovih ovlaštenika.
- Suradivati s poslodavcem i njegovim ovlaštenikom, te povjerenikom zaposlenika za zaštitu na radu.
- Izvijestiti poslodavca ili njegova ovlaštenika te svojeg povjerenika o svakoj činjenici koja predstavlja opasnost za sigurnost i zdravlje te svakom nedostatku iz sustava zaštite na radu.
- Prije napuštanja mjesta rada ostaviti sredstva rada u takvu stanju da ne ugrožavaju druge zaposlenike i imovinu.
- Ne smije dolaziti na radno mjesto pod utjecajem alkohola ili drugih opojnih sredstava.

Prava zaposlenika

- Odbiti rad ako mu prijeti izravna opasnost za život i zdravlje zbog toga što nisu primijenjena pravila zaštite na radu (o takvoj obustavi moramo odmah obavijestiti poslodavca, povjerenika za zaštitu na radu i inspektora rada).
- Biti obaviješten o svim promjenama u radnom procesu koje utječu na njegovu sigurnost po zdravlje.
- Radnik ima pravo na plaću, i kad ne radi jer nisu poduzete odgovarajuće mjere zaštite na radu.
- Radnik ima pravo na skraćeni radni dan, ukoliko se mjerama zaštite na radu ne mogu provesti propisane zaštitne mjere.
- Vratiti se na iste ili odgovarajuće poslove nakon pretrpljene ozljede na radu.
- Ozljeda na radu, bolest uvjetovana radom ili profesionalna bolest ne smiju štetno utjecati na zaposlenika i priječiti mu napredovanje u poslu.

Povjerenik zaposlenika za zaštitu na radu

Ovaj institut je novina u Zakonu o zaštiti na radu i trebao bi odigrati ključnu ulogu u ovom području. Osoba imenovana ili izabrana na ove poslove ima dvojaku ulogu: zalagati se za ugrađivanje i provedbu zaštite na radu u procesu rada, zastupati zaposlenike i podsjećati poslodavca na njegove obveze iz zakona i propisa, poticati također zaposlenike da se pridržavaju propisanih procedura. Zbog toga pri izboru ili imenovanju treba voditi računa da se na te poslove odabere zainteresirana osoba s predispozicijama za unaprijeđivanje sigurnosti.

Dužnosti povjerenika

- Sudjelovati u planiranju i unaprijeđivanju uvjeta rada, uvođenju nove tehnologije, poticati poslodavca i njegova ovlaštenika na provedbu zaštite na radu.
- Primati primjedbe zaposlenika na primjenu propisa i provedbu mjera zaštite na radu.
- Izvijestiti inspektora rada o svojim zapažanjima i opažanjima zaposlenika.
- Biti nazočan inspekcijskom pregledu i očitovati se o činjeničnom stanju koje utvrdi inspektor.
- Pozvati inspektora rada kada ocijeni da su ugroženi život i zdravlje zaposlenika.
- Obrazovati se za obavljanje ovih poslova, stalo proširivati i unaprijeđivati znanje, pratiti i prikupljati obavijesti značajne za svoj rad.
- Staviti prigovor na inspekcijski nalaz i mišljenje.
- Svojim djelovanjem poticati ostale zaposlenike u radu na siguran način.
- Obavještavati zaposlenike o mjerama koje poslodavac poduzima ili će poduzimati u području zaštite na radu.
- Svaka tri mjeseca dužan je o svome radu i stanju zaštite na radu izvijestiti Radničko vijeće.

Prava povjerenika

- Nesmetano obnašanje dužnosti.
- Pravo na obavijesti i uvid u propise i procedure o zaštiti na radu.
- Pristup na sva radna mjesta.
- Pravo na izobrazbu.
- Pravo na plaćeno vrijeme dok obnaša dužnost ili se obrazuje za obavljanje svojih poslova.
- Pravo da ga se ne rasporedi na druge poslove ili kod drugog poslodavca.
- Pravo da poslodavac s njim ne može raskinuti ugovor o radu - radni odnos.
- Ne smije mu se umanjiti plaća ili ga se na neki drugi način dovesti u nepovoljniji položaj.

- Pravo da se protiv njega ne pokrene postupak za naknadu štete.

Zakonom o zaštiti na radu određeno je da se prava i obveze povjerenika pobliže odrede Kolektivnim ugovorom.

STRUČNJAK ILI SLUŽBA ZAŠTITE NA RADU

Služba za zaštitu na radu ili stručnjak za zaštitu na radu u prošlim su vremenima odigrali značajnu ulogu u promicanju zaštite na radu. Uprave tvrtki doživljavale su ih kao osobe odgovorne za zaštitu na radu. Novi zakon namijenio im je sasvim drukčiju ulogu. Službe ili stručnjaci za zaštitu na radu osobe su koje stručnim radom pomažu poslodavcu, njegovu ovlašteniku, zaposlenicima i njihovim povjerenicima.

Stručnjak i članovi službi imaju zakonsku zaštitu i ne smiju biti dovedeni u nepovoljan položaj, dok postupaju na temelju zakona i propisa.

Obveze stručnjaka ili službe za zaštitu na radu

- Stručna pomoć poslodavcu i njegovim ovlaštenicima, te zaposlenicima i njihovim povjerenicima u provedbi i unapređenju zaštite na radu.
- Unutarnji nadzor nad primjenom pravila zaštite na radu.
- Poticanje poslodavca i njegovih ovlaštenika da nadležne službe (kadrovska, pravna, zdravstvena, održavanje i druge) uklone utvrđene nedostatke i obave svoj dio posla.
- Pratiti i evidentirati podatke u vezi s ozljedama na radu, profesionalnim bolestima, te izrada godišnjeg izvješća za potrebe poslodavca.
- Surađivati s tijelima inspekcije rada, Zavodom za zaštitu na radu, te ovlaštenim ustanovama i trgovačkim društvima koja se bave zaštitom na radu.
- Osposobljavati povjerenika zaposlenika za zaštitu na radu i pomagati u njegovu radu.
- Rad u odborima za zaštitu na radu kod poslodavca.
- Surađivati sa stručnim službama poslodavca prilikom izgradnje i rekonstrukcije objekata namijenjenih za rad, nabave strojeva i uređaja, te osobnih zaštitnih sredstava.
- Surađivati s medicinom rada.
- Sudjelovati u izradi procjene opasnosti (najčešće kao nositelj aktivnosti).
- Sudjelovati u izradi akata o ustroju zaštite na radu kod poslodavca.
- Pripremati ili inicirati izradu pisanih uputa ili procedura za poslodavca.
- Voditi evidenciju i sudjelovati u izobrazbi zaposlenika za zaštitu na radu.
- Brinuti se o znakovima sigurnosti, o njihovu postavljanju i održavanju.

- Pripremati izvješća za poslodavca koja će biti razmatrana na Radničkom vijeću.
- Izvještavati Inspekciju rada nakon smrtne, teške ili skupne nesreće i profesionalne bolesti.
- Voditi evidenciju zaposlenika koji rade na radnim mjestima s posebnim uvjetima rada i pratiti rokove njihovih ponovnih pregleda.
- Izraditi popis opasnosti za naputke zaposlenicima koji rade na radnim mjestima s posebnim uvjetima rada.
- Sudjelovati u izradi i određivanju poslova koje mogu obavljati malodobnici, trudnice, invalidi rada i osobe starije životne dobi.
- Voditi evidenciju o mjerenjima i ispitivanjima instalacija i opreme, činitelja radne okoline, strojeva i uređaja.
- Voditi brigu i evidenciju o osobnim zaštitnim sredstvima i opremi (nabava, rokovi, atesti, ispitivanje i uporaba).
- Predlagati poslodavcu strojeve, uređaje i opremu kojima bi se poboljšali uvjeti rada i unaprijedila zaštita na radu, a dotrajale i opasne strojeve povlačiti iz procesa rada.
- Predlagati poslodavcu tehničke, ustrojstvene i obrazovne mjere i aktivnosti s ciljem unaprijeđivanja zaštite na radu.
- Predlagati manje opasne stvari i radne postupke kako bi se poboljšali uvjeti rada.
- Provjeravati jesu li radne stvari stalno propisno označene te jesu li zaposlenicima osigurane upute na hrvatskom jeziku.
- Po potrebi mjeriti plinove, pare i aerosole u radnom okolišu.
- Provjeravati ima li u radnom okolišu štetnih stvari u većim koncentracijama od maksimalno dopuštenih (MDK).
- Kod privremenih i zajedničkih radilišta sudjelovati u izradi elaborata i voditi nadzor da se propisano i poštuje.
- Predlagati poslodavcu mjere za zaštitu od požara.
- Sudjelovati u izradi plana spašavanja i evakuacije, te brinuti se o propisanim vježbama.
- Predlagati i brinuti se o opremi za evakuaciju i spašavanje.
- Brinuti se o osobama zaduženima za evakuaciju i spašavanje.
- Brinuti se o osobama i opremi za pružanje prve medicinske pomoći.
- Nadzirati provedbu odredaba o zaštiti nepušača od duhanskog dima.
- Suradivati s inspektorom rada prilikom njegovog nadzora (davanje informacija, podastiranje dokumentacije i činjenica).
- Voditi računa o isteku roka koji je inspektor propisao i tražiti produljenje, ako naređeno nije učinjeno.
- Čuvati dokumentaciju i upute.
- Čuvati knjige nadzora i nastojati da se upisan nedostatak i otkloni.
- Istraživati nezgode i nesreće (izvore i uzroke) i predlagati mjere kako se isti ili slični slučajevi ne bi ponovili.
- Obavljati i druge poslove prema zahtjevima poslodavca.

Odbor za zaštitu na radu

U Brodogradilištu je konstituiran Odbor zaštite na radu. Izbor članova uređuje se općim aktom poslodavca. U sastav Odbora kod poslodavca ulaze: poslodavac (kao predsjednik), rukovoditelj službe za zaštitu na radu, povjerenik zaposlenika za zaštitu na radu, predstavnik medicine rada (kao članovi). Na poziv predsjednika, sjednicama odbora nazočan je i inspektor rada.

Zakonom je određeno da se odbor mora sastajati najmanje jedanput u tri mjeseca.

Zadaća je odbora planirati i nadzirati primjenu pravila zaštite na radu, brinuti se o izobrazbi, raspravljati o ozljedama i profesionalnim bolestima i poticati stalno unaprijeđivanje zaštite na radu. Povjerenik zaposlenika dužan je o stavovima i zaključcima odbora izvješćivati Radničko vijeće.

Medicina rada

Poslodavac je dužan osigurati zaposlenicima usluge službe medicine rada kako bi se omogućio zdravstveni nadzor primjeren opasnostima i štetnostima za zdravlje i sigurnost kojima su zaposlenici izloženi.

Poslodavac je dužan zaposlenicima Službe medicine rada osigurati pristup u sve radne prostorije i prostore. Zaposlenici Službe medicine rada imaju potpunu profesionalnu neovisnost prema poslodavcu i njegovim ovlaštenicima te zaposlenicima i njihovim ovlaštenicima.

Zadaće Službe medicine rada

- Utvrđivati i procjenjivati rizike od štetnosti za zdravlje na radnom mjestu.
- Pratiti u radnom okolišu i radnom procesu činitelje koji mogu ugroziti zdravlje zaposlenika, uključujući njihov smještaj i prehranu.
- Savjetovati poslodavca u planiranju i organiziranju rada, uključujući i oblikovanje radnog mjesta, o izboru, održavanju i stanju strojeva i uređaja te o tvarima koje se koriste pri radu.
- Sudjelovati u izradi programa unaprijeđivanja načina rada te u ispitivanju i procjeni nove opreme sa zdravstvenog stajališta.
- Savjetovati poslodavca o unaprijeđivanju zaštite zdravlja, sigurnosti, higijene rada, ergonomije te osobnim i skupnim zaštitnim sredstvima.
- Pratiti zdravstveno stanje zaposlenika u odnosu na rad, a osobito zaposlenika na poslovima s posebnim uvjetima rada, mladeži, žena i zaposlenika sa smanjenom radnom sposobnošću.
- Stalno unaprijeđivati prilagodbe rada zaposlenicima.

- Sudjelovati u mjerama stručne rehabilitacije.
- Suradivati u obavješćivanju, stručnom osposobljavanju i izobrazbi u medicini rada, higijeni rada i ergonometriji.
- Sudjelovati u analizi ozljeda na radu i profesionalnih bolesti.
- Suradivati s tijelima nadzora glede provedbe zadaća iz prethodnih točaka.

Projektanti i proizvođači strojeva i uređaja, osobnih zaštitnih sredstava i opreme

Projektant ili konstruktor strojeva i uređaja obavezan je prigodom projektiranja primijeniti propise zaštite na radu uz poštovanje ergonomskih načela.

Proizvođač strojeva i uređaja obavezan je izraditi ih u skladu s propisima zaštite na radu, kako bi se opasnosti i štetnosti, koje postoje pri njegovu korištenju, izbjegle ili smanjile na najmanju moguću mjeru.

Proizvođač je dužan pribaviti ispravu od ovlaštene ustanove, odnosno trgovačkog društva, kojim se potvrđuje da je stroj ili uređaj proizveden u skladu s propisima zaštite na radu. Proizvođač strojeva i uređaja s povećanim opasnostima dužan je izdati tehničke upute za uporabu stroja.

Uvoznik, odnosno trgovačko društvo koje stavlja u promet uvozne strojeve i uređaje s povećanim opasnostima, dužan je osigurati upute na hrvatskom jeziku, te pribaviti dokumentaciju da je stroj izrađen po međunarodnim konvencijama.

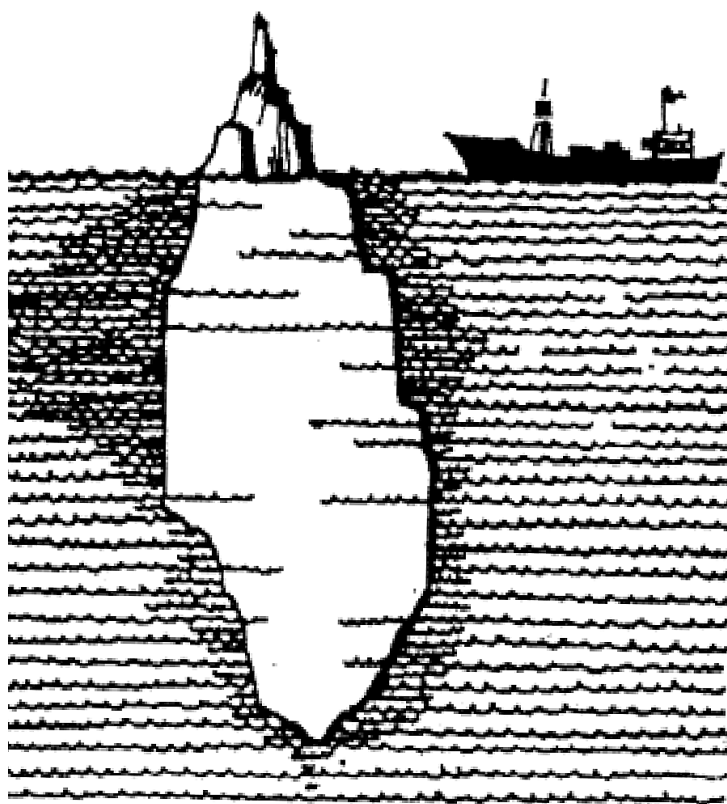
Proizvođači osobnih zaštitnih sredstava i opreme dužni su provesti sve procedure i postupke, kao i proizvođači strojeva i uređaja što se tiče proizvodnje i distribucije.

Država i zaštita na radu

Republika Hrvatska proglasila je zaštitu na radu javnim interesom iz čega proizlazi niz njezinih obveza. Ratificirala je više međunarodnih konvencija i ugovora iz ovog područja, te donijela zakone kojima je cilj bliže odrediti pojedine segmente zaštite život i zdravlja građana, osobito zaposlenika.

Posebna je zadatak države kontrolirati provedbu zakona, a kada se radi o zaštiti na radu, u državnoj upravi djeluje inspekcija zaštite na radu i inspekcija rada, koja kontrolira radne odnose i mjere zaštite na radu.

Zakonom je Vlada Republike Hrvatske obvezna pratiti stanje zaštite na radu te, uz savjetovanje sa poslodavcima i zaposlenicima, prema svojoj nadležnosti utvrđivati, predlagati i povremeno preispitivati politiku i poticati rad na usklađivanju zakonodavstva radi unaprijeđivanja zaštite na radu. Kako bi Vlada mogla postupiti po prethodno iznijetom, osniva Nacionalno vijeće za zaštitu na radu kao svoje savjetodavno tijelo.

Troškovi ozljeda, oštećenja strojeva, alata, opreme i sirovine, simbolično su prikazani ledenim brijegom, a računa se da su posredni troškovi i do šest puta veći od izravnih troškova.

ODGOVORNOST ZA ŠTETU UZROKOVANU OZLJEDOM NA RADU

Poslodavac - poduzetnik odgovara za štetu zaposleniku uzrokovanu ozljedom na radu, profesionalnom bolešću ili bolešću u vezi s radom po načelu objektivne odgovornosti (uzročnosti), a prema općim propisima obveznog prava, kaže se u članku 15. Zakona o zaštiti na radu RH.

Odgovornost za štetu prema kriteriju uzročnosti uređena je Zakonom o obveznim odnosima RH, NN broj 53/92. Objektivna odgovornost nastaje kada oštećenik dokaže postojanje štete, štetne radnje, protupravnost štetne radnje i uzročne veze između te protupravne štetne radnje i štete. Kod odgovornosti za štetu, nastalu u vezi s opasnom stvari ili opasnom djelatnosti, uzročna veza se ne dokazuje već se pretpostavlja sukladno članku 173. Zakona o obveznim odnosima. Zakon o obveznim odnosima ne utvrđuje opasnu stvar niti opasnu djelatnost.

O opasnoj stvari ili opasnoj djelatnosti u svakom konkretnom slučaju odlučuje sud.

Navešt ćemo opće principe ili načela za opasnu stvar ili načela za opasnu stvar ili djelatnost s povećanom opasnosti. Pod opasnom stvari podrazumijeva se svaka stvar koja po svojoj namjeri, osobinama, položaju, mjestu i načinu uporabe ili na drugi način predstavlja povećanu opasnost nastanka štete za okolinu, pa je zbog toga treba nadzirati povećanom pažnjom. Opasna stvar je npr. automobil, cirkular za rezanje drva, stroj za obradu drva, aparat za elektrozavarivanje itd.

Neka djelatnost je **djelatnost povećane opasnosti** tada kada u njezinu redovitom toku iziskuje povećanu pažnju osoba koje obavljaju tu djelatnost, a samim tokom može biti ugroženo zdravlje ljudi i imovina. Npr. proizvodnja i distribucija električne energije, proizvodnja različitih kemikalija i otrova i njihova distribucija, promet itd.

Navešt ćemo sada nekoliko odredaba iz Zakona o obveznim odnosima radi lakšeg razumijevanja i uočavanja ove problematike, sa željom da ne dođete u priliku u kojoj će vam biti potrebna (zlu ne trebalo).

Odgovornost tvrtke

Za štetu koju radnik u radu ili u vezi s radom uzrokuje trećoj osobi odgovara poduzeće u kojemu je radnik radio u trenutku uzrokovane štete, osim ako se dokaže da je radnik u danim okolnostima postupao protupropisno.

Oštećeni ima pravo zahtijevati naknadu štete i izravno od radnika, ako je štetu uzrokovao namjerno.

Odredba ovog članka nije u suprotnosti s pravilima odgovornosti za štetu poteklu od pravila odgovornosti za štetu uzrokovanu opasnim stvarima ili opasnim djelatnostima (članak 170. ZOO). Za štetu od opasne stvari odgovara njezin imalac, a za štetu od opasne djelatnosti odgovara osoba koja se njome bavi. Imaoćem se smatra vlasnik stvari te društveno-pravna osoba s pravom raspolaganja, odnosno ona kojoj je stvar dana na privremenu uporabu (članak 174. ZOO).

Rezimirajmo: za štetu odgovara imalac opasne stvari ili osoba koja se bavi opasnom djelatnošću - bez dokazivanja krivnje, osim u tri slučaja: uspije li dokazati da je šteta nastala radnjom oštećenika - namjerno, postupkom treće osobe za koju poslodavac ne odgovara ili kao posljedica više sile.

U dosta složenim i teškim prilikama, kakve vladaju u našem gospodarstvu, bit će sve više tužbi zbog ozljeda, profesionalnih bolesti i bolesti uvjetovanih radom.

Ovdje spomenuta dva zakona (o zaštiti na radu i obveznim odnosima) već se primjenjuju, što se vidi iz sudske prakse i presuda u području naknade štete prouzročene ozljedama na radu.

Kolika će šteta biti za gubitak prsta, oka ili, ne daj Bože, života, ovisi o umješnosti odvjetnika i mogućnosti tvrtke, pa netko za istu ozljedu može dobiti 20, a netko 200,00 kn, dok je iznos za smrtni slučaj od 800 tisuća do 2 milijuna kuna. Mi koji se bavimo poslovima sigurnosti na radu ocjenjujemo i informiramo o ovoj problematici radi izbjegavanja tragičnih slučajeva primjenom propisanih i naređenih pravila zaštite kako bismo izbjegli tužbe i obitelji zavijene u crno.

U konačnici jeftinije je, ali i humanije spriječiti nego liječiti. No, to moraju shvatiti i poslodavci i druge odgovorne osobe u tvrtkama.

Naš je zadatak, kao aktivnih profesionalaca i povjerenika, podučiti i pomoći zaposleniku u ostvarenju zakonskog prava.

Odgovornost za neprovođenje ili nepridržavanje propisa i pravila zaštite na radu

Za organizaciju i provedbu zaštite na radu odgovoran je poslodavac i tu odgovornost ne može prenijeti ni na koga. Ovlaštenici i službe obavljaju poslove, a za kvalitetu i stručnost obavljanja posla odgovaraju poslodavcu, dok je on po zakonu odgovoran pred inspekcijama i sudom.

Različite su razine odgovornosti poslodavca za kršenje zakona i propisa iz zaštite na radu:

- mandatne kazne
- prekršajni postupci
- privredni prijestup
- kaznena (krivična) odgovornost
- zabrana rada.

Zaposlenik, za nepridržavanje ili kršenje propisa zaštite na radu, također može biti kažnjen:

- mandatom kaznom na licu mjesta od inspektora rada,
- suspenzijom s radnog mjesta,
- pismenim upozorenjem od poslodavca,
- otkazom ugovora o radu,
- kaznenom odgovornošću.

Najteži je oblik kaznena odgovornost pa ćemo navesti primjer iz dvaju članaka iz Kaznenog zakona Republike Hrvatske, objavljenog u NN broj 110/97 i dvaju oblika krivnje - NAMJERA i NEHAJ, iz čega proizlazi da se kazneno djelo može učiniti činjenjem ili ne-činjenjem.

Članak 25. glasi:

- (1) Kazneno djelo može se počiniti činjenjem ili ne-činjenjem.*
- (2) Kazneno djelo je počinjeno ne-činjenjem ako je počinitelj, koji je pravno obavezan spriječiti nastupanje zakonom opisane posljedice kaznenog djela, to propustio učiniti. Takvo je propuštanje po djelovanju i značenju jednako počinjenju toga djela činjenjem.*
- (3) Počinitelj, koji je kazneno djelo počinio ne-činjenjem može biti blaže kažnjen, osim ako se radi o kaznenom djelu koje može biti počinjeno samo ne-činjenjem.*

Prijašnji Osnovni krivični zakon poznao je termin umišljaj i nehat, a sada se oblik krivnje naziva NAMJEROM i NEHAJEM.

Članak 44. (Namjera)

- (1) Kazneno djelo može se počiniti s izravnom i neizravnom namjerom.*
- (2) Počinitelj postupa s izravnom namjerom kad je svjestan svog djela i hoće njegovo činjenje.*
- (3) Počinitelj postupa s neizravnom namjerom kad je svjestan da može počiniti djelo pa na to pristaje.*

Članak 45. (Nehaj)

- (1) Kazneno djelo može se počiniti sa svjesnim ili nesvjesnim nehajem.*
- (2) Počinitelj postupa sa svjesnim nehajem kad je svjestan da može počiniti djelo, ali lakomisljeno smatra da se to neće dogoditi ili da će to moći spriječiti*
- (3) Počinitelj postupa s nesvjesnim nehajem kad nije svjestan da može počiniti djelo, iako je prema okolnostima i prema svojim osobnim svojstvima bio dužan i mogao biti svjestan te mogućnosti.*

Naveli smo ova dva oblika krivnje kako bismo kasnije shvatili članke u kojima se ti oblici krivnje spominju.

Naime, namjera je svjesno i voljno suprotstavljanje pravu, a nehaj proizlazi iz nepažljiva ponašanja, kada je počinitelj morao biti, prema svojim svojstvima dužnosti, svjestan takve mogućnosti. Svjestan i nesvjestan nehaj osobito dolaze do izražaja u odgovornih osoba, kada propuste učiniti ili naložiti otklanjanje opasnosti iz područja zaštite na radu, zaštite od požara, ekološke zaštite i drugdje.

Dakle, svi oni koji obnašaju dužnosti s posebnim ovlastima i odgovornostima mogu doći pod udar krivnje ne-činjenjem.

Oštećenje zaštitnih naprava na radu

Članak 265.

- (1) *Tko u tvornici, radionici ili na drugom mjestu gdje se obavlja neki rad uništi, ošteti, ukloni, isključi ili na drugi način učini neuporabljivima ili nedjelotvornima zaštitne naprave i time izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do pet godina.*
- (2) *Odgovorna osoba koja u tvornici, radionici ili na drugom mjestu gdje se obavlja neki rad ne postavi zaštitne naprave ili ih ne održava u ispravnom stanju, ili ih u slučaju potrebe ne stavi u djelovanje ili uopće ne postupa po propisima o mjerama zaštite na radu i time izazove opasnost za život ili tijelo ljudi ili za imovinu većeg opsega, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.*
- (3) *Tko kazneno djelo iz stavka 1. i 2. ovog članka počini iz nehaja, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine.*

PODSJETNIK

Pred vama je podsjetnik za nadzor nad provedbom Zakona o zaštiti na radu. Brzo se čita i podsjeća vas što sve treba učiniti da bi sustav zaštite na radu djelovao.

PODSJETNIK

za nadzor nad provedbom mjera i postupaka sigurnosti

ZAŠTITA NA RADU

1. Jesu li određeni ovlaštenici za zaštitu na radu?
2. Jesu li njihova prava i obveze utvrđene ugovorom o radu?
3. Je li osnovano Radničko vijeće i informira li ga se o stanju sigurnosti?
4. Je li osnovan Odbor zaštite na radu i sastaje li se redovito?
5. Je li poduzeto sve što je potrebno za izradu procjena opasnosti:
 - a) određen tim,
 - b) tražena suglasnost od inspekcije zaštite na radu,
 - c) osigurana sredstva za izradu?
6. Jesu li načinjene i istaknute pisane upute na mjestu rada?
7. Je li zaposleni stručnjak za zaštitu na radu ili formirana Služba zaštite na radu?
8. Pruža li se Službi zaštite na radu pomoć ostalih službi i ovlaštenika?
9. Izvršavaju li stručnjak ili Služba zaštite na radu svoje zakonske i radne obveze?
10. Je li donijet program osposobljavanja zaposlenika, provodi li se osposobljavanje?
11. Jesu li odabrani ili imenovani povjerenici zaposlenika za zaštitu na radu?
12. Je li provedena obuka povjerenika za zaštitu na radu?
13. Vršiti li se obavješćivanje zaposlenika o štetnostima i općenito o sigurnosti?
14. Jesu li postavljeni znakovi općih obavijesti i znakovi sigurnosti?
15. Jesu li utvrđena radna mjesta s posebnim uvjetima rada, i je li za takva mjesta provedena obuka i zdravstveni pregled?
16. Poštuju li se odredbe zakona o posebnoj zaštiti malodobnika, žena, invalida i osoba starije životne dobi?

17. Jesu li objekti namijenjeni za rad adekvatni propisanim normama?
18. Imaju li opasne radne tvari odgovarajući tretman?
19. Razmišlja li se o zamjeni opasnih radnih tvari manje opasnim ili bezopasnim?
20. Vršite li se ispitivanja u radnom prostoru: rasvjete, zračenja, štetnosti, opasnih tvari, buke i vibracije, vlažnosti i brzine strujanja te temperature zraka?
21. Vršite li se ispitivanje - pregled strojeva i uređaja?
22. Izrađuje li se elaborat sigurnosti za privremena radilišta?
23. Ponašaju li se vanjski izvođači radova u skladu s pravilima rada na siguran način?
24. Jesu li svi zahtjevi sigurnosti sastavni dio ugovora s vanjskim izvođačima ili ugovora o nabavi?
25. Funkcionira li sustav evakuacije i spašavanja (prosudbe, planovi, obuka, vježbe - treninzi, oprema, naprave, sredstva, odgovorne osobe)?
26. Je li adekvatno riješeno pružanje prve medicinske pomoći (obuka osoba, raspoloživa sredstva i oprema)?
27. Provodi li se zaštita nepušača?
28. Je li onemogućeno pijenje alkohola za vrijeme rada?
29. Kako se postupa s alkoholiziranimima u vrijeme rada (tko je zadužen za taj posao)?
30. Udovoljava li povjerenik zaposlenika za zaštitu na radu svojim obvezama?
31. Obavljaju se prema tijelima državnog nadzora predviđene radnje (izvješćivanje o nesrećama i sl.)?
32. Udovoljavaju li ovlaštenici zaštite na radu svojim zakonskim obvezama glede zaštite na radu?
33. Vodi li se i čuva:
 - a) tehnička dokumentacija,
 - b) upute o načinu korištenja strojeva,
 - c) planovi uređenja gradilišta,
 - d) isprave o obavljenom ispitivanju?
34. Vodi li se i čuva evidencija:
 - a) o osposobljenima za rad na siguran način,
 - b) zaposlenicima raspoređenim na radna mjesta s posebnim uvjetima rada,
 - c) opasnim radnim tvarima,

- d) o ozljedama na radu i profesionalnim bolestima te poremećajima u tehnološkom procesu važnima za sigurnost,
 - e) potencijalno opasnim situacijama?
35. Vodi li se knjiga nadzora (koristi li se)?
 36. Vrš li se kontrola zaposlenika i njihovo poštivanje propisanih procedura?
 37. Je li bilo slučajeva odbijanja rada zbog nepoduzetnih mjera zaštite na radu?
 38. Je li utemeljena Služba medicine rada (ili potpisan ugovor s vanjskim davateljem usluga), obavlja i zakonom propisane obveze?
 39. Suradujete li s ustanovama za zaštitu na radu i u kojemu području?
 40. Je li pri projektiranju i izgradnji objekata namijenjenih radu poduzeto sve zakonom propisano?
 41. Postoje li atesti i upute za strojeve, uređaje i osobna zaštitna sredstva?
 42. Je li bilo osoba sankcioniranih zbog neprovođenja zaštite na radu:
 - a) mandatne kazne,
 - b) prekršajni postupci,
 - c) kaznena odgovornost,
 - d) suspenzija,
 - e) pismeno upozorenje,
 - f) otkaz ugovora o radu?
 43. Provodi li se kontinuiran unutarnji nadzor i istraživanje svih ozljeda, potencijalno opasnih stanja i drugih incidenata?

Literatura

1. Ustav Republike Hrvatske
2. Zakon o radu
3. Zakon o zaštiti na radu
4. Zakon o obveznim radnim odnosima
5. Kazneni zakon
6. Zakon o mirovinsko-invalidskom osiguranju
7. Zakon o zdravstvenoj zaštiti
8. Preporuke i smjernice EU
9. Materijali s raznih savjetovanja
10. Organizacijske upute za siguran rad brodogradilišta
11. Brošure, stručni časopisi i sl.

Sadržaj:

Uvod	5
Riječ Koordinatora povjerenika zaštite na radu	6
Pregled pojmova	7
Uvodne napomene	9
Opća pravila	10
Znakovi opasnosti i upozorenja	11
Postupak u slučaju nesreće	12
Važni članci Zakona o zaštiti na radu	13
Održavanje reda i čistoće	15
Radno zaštitna odjeća	17
Ljestve i skele	18
Znakovi obaveze	21
Promet vozila	22
Uređaji, alati i oprema	25
Zaštita od požara	27
Znakovi zabrane	30
Zavarivanje, rezanje, lemljenje	31
Znakovi upozorenja	32
Pet pravila za osiguranje mjesta rada	33
Izvori opasnosti za sigurnost na radnom mjestu	34
Kontrola izvora opasnosti	35
Osobna zaštitna oprema	36
Kako utvrditi izvore opasnosti na radnom mjestu	37
Kako nam kemikalije mogu ući u organizam	40
Kako kemikalije utječu na vaše zdravlje?	42
Regulativa iz zaštite na radu u Brodogradilištu	43
Vrijednosni kriteriji zaštite na radu	44
Obveze pojedinih sudionika u provedbi zaštite na radu	45
Zaposlenik - prava i obveze	49
Povjerenik zaposlenika za zaštitu na radu	50
Odbor za zaštitu na radu	53
Medicina rada	53
Projektanti i proizvođači strojeva i uređaja, osobnih zaštitnih sredstava i opreme	54
Država i zaštita na radu	54
Odgovornost za štetu uzrokovanu ozljedom na radu	56
Odgovornost za neprovođenje ili nepridržavanje propisa i pravila zaštite na radu	57
Podsjetnik	60
Literatura	63

*O svom
zdravlju i životu
odlučuješ sam!*

biblioteka
nsb